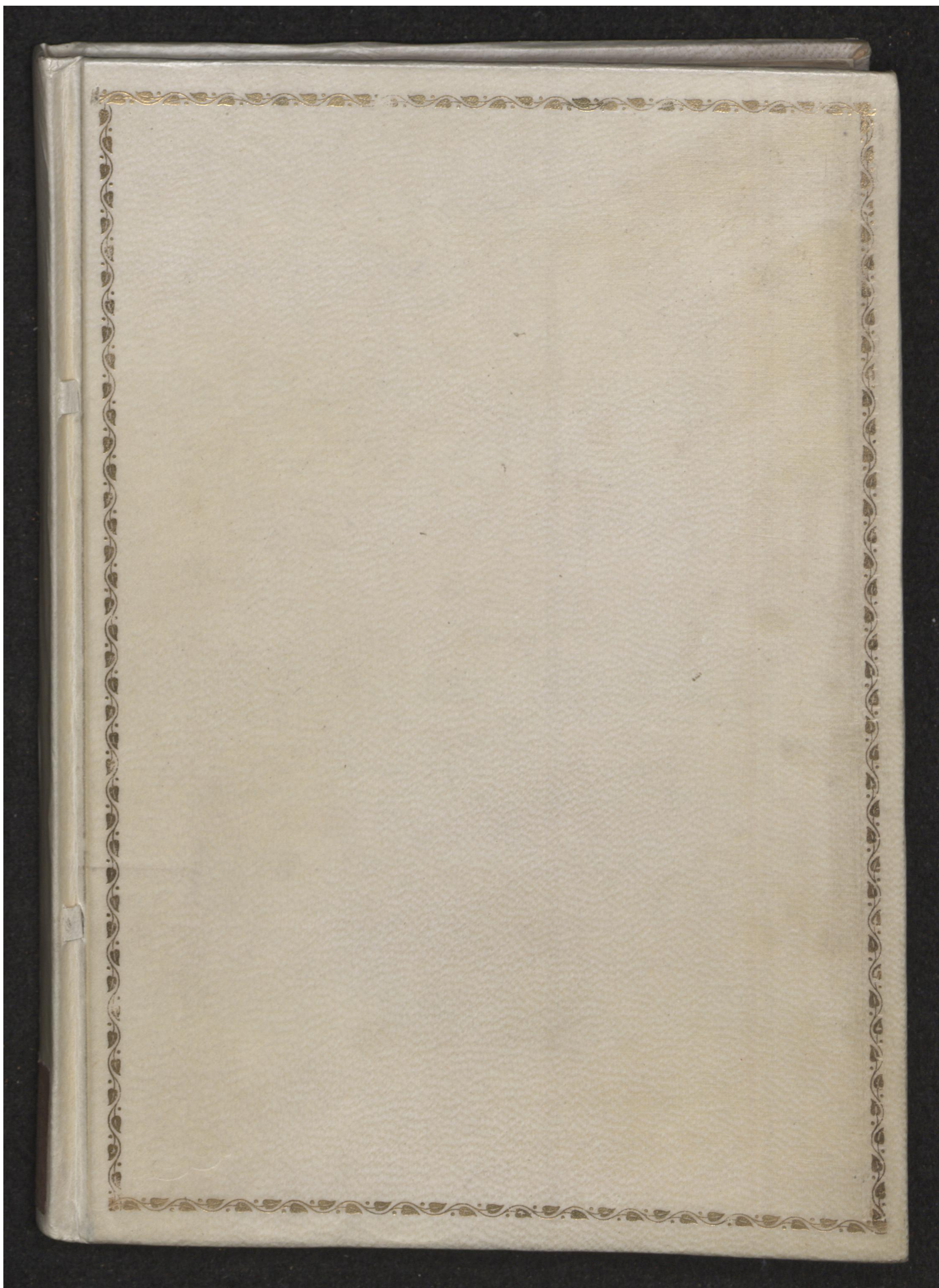
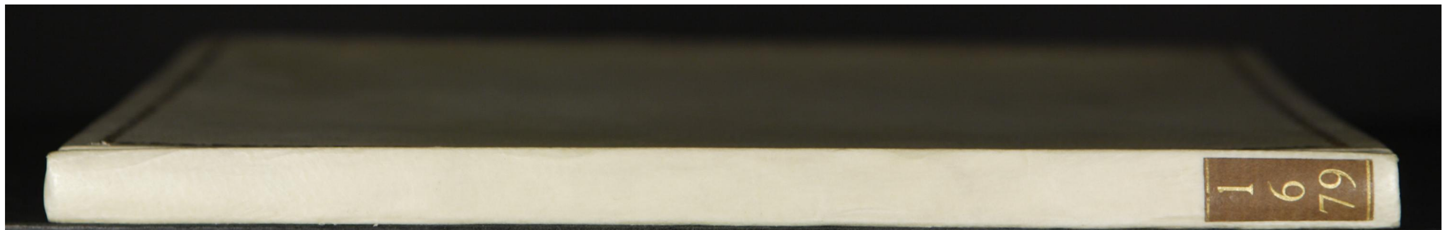
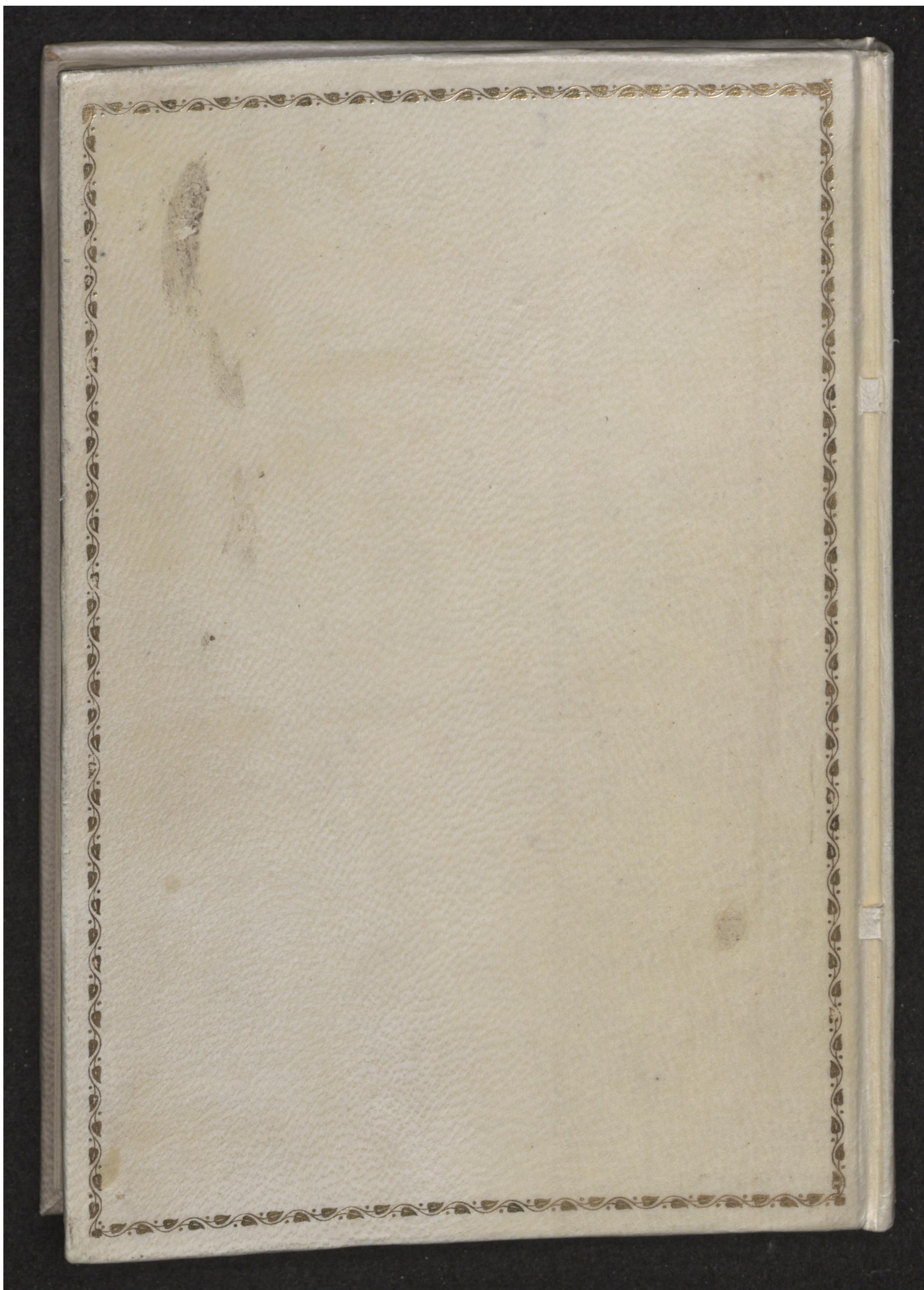



1
6
79









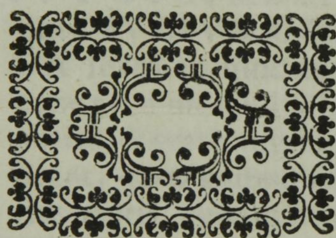
IVLII CAESARIS STELLAE NOBILIS ROMANI COLVMBEIDOS

Libri Priores Duo.

AD PHILIPPVM AVSTRIVM PHILIPPI II. REGIS CATH. F. HISPANIARVM ET INDIARVM PRINCIPEM.







SVPERIORVM PERMISSV.

ROMAE,
Apud Sanctium, & Soc.
M D. XIC.

FRANCISCVS BENCIVS E' SOCIETATE IESV

Erudito Lectori S. D.





TSI COLVMBEIDOS libri duo, quos IVLIVS CAESAR STELLA sexto ab hinc anno à se compositos nunc primum edidit, ij sunt, vt gratulari potius, & gratias agere omnes auctori debeant, quòd gustum aliquem dederit totius operis, quàm quærere cur non expectarit, dum totum daret: occurram tamen admirationi aliquorum, qui accipientes quod datur, eius specie allecti totum accipere maluissent. Atque id faciam auctore ipso approbante. Scripserat hos duos libros, excellentis ingenij, & in arte poetica suam supra ætatem, & admirationem omnium exercitatus adolescens, cùm annum non dum ageret vigesimum: atque, vt est suarum rerum non magnus admirator, voluit eo in labore antequam procederet, expiscari iudicium aliorum. Ostendit igitur, vt eum primò nominem, cui primum ostendit, etsi suo iure primus omnium erat nominandus, M. ANTONIO MVRETO. exemplum misit ad lumen illud al-

terum litterarum, quod peræquè lugemus extinctum, PETRVM VICTORIVM. Ac ne solum mortuos memorem, misit ACADEMIAE FLORENTINAE, amplissimis viris, & præstantissimis ingenijs instructissimæ: Inspiciendum dedit duobus Petris, nostri sæculi ornamentis: ANGELIO BARGAEO, & MAGNO. FVLVIO VRSINO, viro optimo, longeque doctissimo. IOANNI TONSO in omni genere sermonis, & humanitatis perfecto. ANTONIO QVAERENGO cuius magnum, & graue debet esse iudicium, ea videlicet in arte, in qua ipse plurimum præstat. ergo his inspiciendum. audiendum MARIO CVRTIO, qui oculorum cæcitatem intelligentiæ acumine, maximarumque rerum cognitione compensat. ac, ne omnes numerem: quos aut Romæ esse compererat in hac re intelligentes (sunt autem hac ætate permulti) aut in Italia, eos volebat esse talis scriptionis arbitros: ne, aut ingestis amicorum laudibus, aut ipsius feruore ætatis rapi videretur. Inuentus est nemo, qui non exquisitissimis verbis extulerit ingenium poetæ, ipsosque versus ita commendarit, vt modestiam suam præstare debuerit ingenuus adolescens, in ijs audiendis, quæ de se dicerentur. Non faciam hoc loco, vt adijciam tantorum virorum testimonio sententiam meam: ne videar eum laudando suffragari mihi, cuius disciplinæ alumnus aliquando obtigit maior magistro. Cum hæc ita essent, iamque tam præclari poematis spargeretur fama, vt magna pars virorum in hac Vrbe Principum peterent eius sibi fieri copiam: magnus ille ALEXANDER FARNESIVS Cardinalis, scientissimus iudex, patronusque munificentissimus eruditorum, in suburbana sua villa cum legisset, vsque adeò probauit, vt in Hispaniam ad Serenissimum PHILIPPVM Catholici Regis filium sua sponte curarit perferendum. Hinc autem eæ litteræ venerunt à summa doctrina, & prudentia prædito GARSIA LOAISA, qui à Rege sapientissimo admotus est spei Principis omnium maximi, vt non fuerit sine

suspicio-

ſuſpicione pertinaciæ editio ſupprimenda. Ex quo illud etiã STELLA aſſequetur, quòd ex hoc ſpecimine operis, in quo perficiendo nunc progreditur, & eliciet ſenſum aliorum, quos non potuit conſulere, & melius multo intelliget, quid in reliquo ſequendum, quid fugiendum eſſe videatur. Ardet certè iuuenis, & iure id quidem, incredibili deſiderio Regis inuictiſſimi, quo maxime ſtat Chriſtiana Reſpublica, Auguſtæ eius ſobolis, quæ nunc ſurgit, tanto præſertim fulta inſtitutore, SPES ALTERA RERVM. dominatricis denique HISPANIAE, laudes, ſi non pro merito, ſaltem pro ſtudio celebrandi. quod cum tota vita ſe facturum pollicetur, tum hac ætate, in qua nunc eſt, ita præſtat, atque olim in minore tam diligenter præſtitit, vt in tam vberi argumento, quamlibet magna à tam felici ingenio ſperare debeamus. Et ſi hoc ipſum, quod nunc præbetur gratia exempli, tale eſt, vt ad laudis æternitatem ſatis eſſe poſſit. Quod tamen ipſe, qua eſt animi magnitudine, non tam vult eſſe præteritorum præmium, quàm futurorum incitamentum. eſt enim proprium quoddam illuſtri STELLARVM familiæ, vt ingenio valeant, & poetico artificio. Neque id tantum dictum propter IOANNEM BAPTISTAM qui eſt Pontifici Maximo à ſupplicibus libellis referendis, IVLII CAESARIS germanum fratrem, virum cum reliquis virtutibus, tum poetica laude ornatiſſimum: ſed propter L. ARRVNTIVM STELLAM. quem Papinius Statius in his ſtudijs eminentiſſimum vocat. Ab hoc enim ARRVNTIO STELLA STELLAS ortos ſtirpe antiquiſſima, conſtans fama eſt, & vero ab opinione eruditorum, grauibus innixa argumentis, non abhorrens. & augebit nunc STELLA meus, quaſi IVLIVM SIDVS, non in genere ſolum ſuo, ſed & in Heroicorum poetarum, numerum ſtellarum. Recte enim poetæ omnes ſtellæ: qui inter omnes rerum auctores clariſſime micant. Itaque fulgebit ſemper (nec me amor fallit) vt nulla eum vel inuidiæ nebula, vel temporis obſcuratura videatur obliuio.

Creſcet

Crescet eius splendor in dies magis, & ab hoc ipso poemate, quod nunc partim datur, partim promittitur, admirabile accipiet incrementum. Est enim ipsum (& speciem vides) factum quidem ad exemplar antiquorum, sed tale, vt exemplum sit futurum posteris, qui similia vel cupient, vel audebunt. Vale. E Collegio Romano.



AD

AD GARSIAM LOAISAM, PHILIPPI PRINCIPIS INSTITVTOREM V. C.

Iulij Cæsaris Stellæ

ELEGIA.


EC potis optato pinus se nautica portu
Condere, ni fœlix per mare ventus agat:
Nec mea ad extremum se ferre Columbeis, illam
Ni patrocinij prouehat aura tui;
O' decus Hispanæ, spesque vna Loaisa famæ,
Publica quo crescit fulta docente quies,
Et duce te pueros vincit puer, integer aui
Laude vir vt magnos vincet vtraque viros;
Quod fœlix tandem est illo sub Rege futurus,
Debet præceptis orbis vterque tuis:
O`quibus interea sese virtutibus auget
Innumeris, annos expleat ille pares.
Ergo me, cæptis quem spes promissa secundi
PRINCIPIS, iniustum sumere iussit onus,
Iure foue: primis maius quod molior annis,
PRINCIPIS in laudes omne mouetur opus:
Nam si, magna quibus sese domus Austria iactat,
Interdum veteres ille recenset auos,
Vt teneram incendant exempla domestica mentem,
Perque suæ longas Gentis it historias,
Occurrent FERDINANDVS, sexuque virago
Altior, inuicto par ISABELLA viro.
Catholici nomen quorum meruere labores,
Et pia pro sancta bella peracta Fide.
His olim auspicibus trans littora nota COLVMBVS

Inten-

Intentatum alijs primus iniuit iter,
Et titulos tot per maria inuia vexit Iberos
Victor, ad oppositi regna reposta poli,
Non venti rabies, nec inhospitus ætheris ardor
Magnanimum, pelagi nec tenuere minæ.
Iuit, & ingentem Phœbi æmulus ambijt orbem,
Et domito mundum iunxit vtrunque mari.
Vix illum, innumeris licet aëre denatet alis,
Fama per immensas fessa sequuta vias.
Quem cartis intexam audax metuentibus atra
Nocte tegi, ni me ludit honoris amor;
Perpetuum vt longi monimentis insitus æui
Floreat, & populi docta per ora volet.
Viuet, & vt factis immanibus obruit omnes
Prisca quot in lucem sæcla dedere, viros,
Sic non laude minor, cui nil anus auferat ætas,
Alite forsan erit carminis ille mei.
Et procerum pietas æterna micabit Iberum,
Prima mihi à summo cura futura Duce:
Extera tentantem pro Relligione COLVMBVM
Regna procul, quorum est sponte sequuta manus.
Tu modo magnum vna decurre LOAISA *munus;*
Tuque PVER *cœptis maxime dexter ades,*
Quem sapere ante annos mirata Hispania gaudet,
Nec, tantum quo se Principe tollat, habet.
Perge volens, & te Regi, quem nomine reddis,
Redde PATRI *factis, & pietate parem.*



COLVM-

COLVMBEIDOS
Liber primus.



NVENTVM pugnata cano pia bella per orbem,
Magnanimumque Ducem, terris qui primus Iberis,
Axis ad oppositi populos, ignota Quiqueiæ
Littora fecit iter, secretaque regna retexit.
Ille graues rerum constanti pectore casus
Pertulit, & magnos pelago, terraque labores,
Inceptis dum monstrum Erebi felicibus obstat,
Multaque bellando expertus, dum tecta locaret
Tuta suis, ritusque pios, moremque sacrorum
Conderet, vnde nouas passim venerata per aras
In summos nunc relligio successit honores.
Tu modo, quæ iustos nunquam frustrata vocatus
Vota foues hominum, & promisso munere damnas,
Virgo Parens, sic te terræ, cœliq. potentem
Agnoscat, Natique tui sub Rege PHILIPPO
Indus vterque pari veneretur numina cultu,
Affer opem, aspiraque mihi, quodcunque Columbus
Gessit equis, & classe, tuum est: Te iusta iuuantem
Prælia sæpe graui rerum in discrimine sensit,

Te duce durum vicit iter, trans ſolis, & anni
Ire vias auſus: Tu me tua dona canentem
Diua mone, cœptiſque volens ingentibus adſis.
At tu magne Puer flos orbis, & vltima terris
Expectata quies; longo defeſſus ab æuo
Regnandum tibi cum Genitor conceſſerit orbem;
Excipe, puberibus quæ prima ſacramus ab annis,
Munera deuotæ monumenta, & pignora mentis.
Tempus erit, cum facta Patris miranda nouantem
Carmine te maiore canam, quandoque feroces
Contuderis Turcas, & Regum colla minantum
Ad ſacra templa trahes curru ſublimis auito,
Innumeroſque mari referes ab vtroque triumphos:
Nunc tibi militiæ curas; dum mollior ætas
Inuidet; auſpicijs maiorum inuenta tuorum
Regna lege, & pugnanda animo iam concipe bella.
Soluerat Hiſpano iamdudum littore claſſis
Solis in occaſum pelagi tentare latentes
Miſſa ſinus, poſitaſque alio ſub ſydere terras;
Intactas penitus terras, quas omnis iniquo
Damnatas æſtu nequicquam credidit ætas,
Deſertoſque vacare locos, & inhoſpita regna:
Iamque ſupra Heſperidas varijs iactata periclis
Errabat pelago in magno: tamen omnia contra
Ventorumque minas, ſæuique incommoda cœli
Longum inſiſtit iter, Dux tanta ad munera lectus
Chriſtoſo-

Christophorus, cœptisque ardens audacibus instat.
Et iam auræ aspirant faciles, mirataque monstrum
Non prius incurua rostro diuisa carina
Subsidunt vltro, & motus freta cærula ponunt:
Ipsi lætantes ignoto corpore pisces
Emergunt pelago, nauesque attingere gaudent.
At contra diri longe regnator auerni
Inuidiæ stimulis, odioque agitatus, & ira;
Detegat Ausonius ne regna occulta Columbus
Antiquosque nouet ritus, melioraque gentes
Ad sacra conuersas lustralibus abluat vndis;
Multa putat, si quà properantem auertere classem
Poßit ab incœpto: velit æquora feruere flammis,
Astra tegi tenebris, cœlum imbribus omne resolui;
Ipse inferre faces, dare noctem, immittere nimbos.
Sed quid agat? sedet hæc summo sententia Patri.
Flet tamen, & tandem hæc inuito ex ore profundit.
Ergo; ego quæ magnas Asiæ, Libiæque per vrbes
Tantorum impensis operum Mahomete ministro
Damna dedi superis; victor pelagique, meique
Largius inuento Ligur hic modò sarciet orbe:
Quo solo amißi casum solabar Olympi.
Et patiar, cedamque libens? dent iura subactis
Christiadæ populis, ritusque, & sacra refigant,
Deturbentque solo fratrum simulacra meorum:
Illis credula plebs operosas erigat aras,

Illis vota dicet, terris expulſus, & alto
Rex Erebi vacua regnabo inglorius aula,
Et ſat erit manes pœnis vrgere nocentes:
Qui toties ſuperis hoſtem me inferre ſuperbis
Auſus, & indignans generis ſubeuntis honorem
Eieci primos felici ab ſede parentes,
Vincar ego? atque meo memet Ligur arceat orbe?
Non equidem, quod ſi mea tanta potentia non eſt
Magna ſatis, ſpargã arma, ſerũ noua crimina pugnæ,
Tollam vndas, cœlumque, Erebumque, orbemq́ ciebo
Gentis in inuiſæ excidium: pars lintea retro
Vertat, & in Ligurem crudelibus ardeat iris,
Totaque frangatur ſtudia in diſcordia claſſis:
Si pelago tamen infandas euadere naues
Contigerit, partem arma ferant, partem hauriat ignis,
Aegra neget victum tellus, nec fœdera ſeruent
Indociles iuga ferre Indi, Dux ipſe Columbus
Aeſtuet externo venas incenſus amore,
Aut cadat ante diem, miſeroque in funere ſecum
Interrupta trahat funeſti exordia facti:
Sic tibi, ſic leges alieno imponere Mundo
Vane Ligur dabitur, noſtroſque euertere cultus.
Dixit, & infrendens magno clamore ſub auras
Erigit immundo mixtas cum ſanguine flammas,
Talis odor, talis ſe faucibus egit ab atris
Halitus, abruptis qualem eructare caminis

Aetna

Aetna solet: iam se notas conuertit ad artes
Improbus, immanesque dolos in pectore versat.
Demens qui tantas incassum concipit iras
Dum superum sese committere viribus audet,
Nec meminit deiectum alto loca in infera cœlo.
Continuo ruit ad naues, vbi multa querentem
Quod se vix notis iuuenem commiserit vndis,
Et tot pertulerit duro sub Rege labores,
Burgensem videt Henricum; quem regna petendi
Numquam audita prius, & adhuc sine nomine gentes
Vanus amor dubio suasit confidere ponto,
Nunc piget: ergo locum insidijs, tempusq; nocendo
Nactus atrox hostis furiales exuit artus,
Et caudam sinuosam, & vela nigrantia pennarum,
Ardentesque oculorum orbes, notumque colorem
Et vocem, & greßus vultumque effingit Iantis,
Sanguine quem iunctum Henrico, patriaq; crearat
Nunc Burgos, olim Ausonijs clara Auca colonis;
Militis aßimulat formam, procul ardet in armis
Aureus, aurata volitant in caßide plumæ,
Aurea cetra humeris, lateri micat aureus ensis:
Mox prior Henricum aggreditur, dictisque furorẽ
Vipereum inspirat. Iam cursum luna peregit,
Cum ferimur pelago, & fugientem quærimus orbẽ:
Atque vtinam nobis lux illa extrema fuisset
Visa mari, quæ prima fuit; quando omnia retro

In peius

In peius ruere, & patriam spes cassa videndi.
O miseri mala nostra omnes vicere timores:
Nam quid ego ventos, tempestatemque procacem,
Quæ Cererem tumidis omnem pene obruit vndis,
Et penitus puri corrupit munera Bacchi:
Quid memorem rapido conuulsam turbine classem?
Aspice, adhuc tantæ superant monumenta ruinæ:
Nec satis: En etiam, ceu nos incommoda rerum
Nulla premant, miseras vrget penuria naues;
Externa fractæ quæ tempestate fatiscunt.
Nusquã certa domus: terris prohibemur, & vndis.
Vera loquar, nostri cœlestia numina mentem
Indignata Ducis, rabies quò ducit habendi
Fingentem vanos quos auro exhauriat orbes;
Crediderim has nobis e cœlo immittere pestes.
Per solem hunc, qui cuncta videt, per sydera iuro,
Tempore, quo prima sparguntur cœrula luce,
Sæpe mihi in somnis materna apparet imago
Scissa genas, canosque manu laniata capillos,
Nate age, carpe fugam, teque hinc, ait, eripe præceps
Rumpe moras, age, carpe fugam; nam funera classem
Dira manent, rabiesque omnes absumet edendi.
Sic effata, sinum lacrymis, mare questibus implet.
Scilicet hæc olim dederat promissa Columbus?
Scilicet has vrbes? hæc aurea regna canebat,
Et speramus adhuc, & inania vota fouemus?

Cui

Cui Ligurum non nota fides, fecundaque fraudis
Pectora? sed longo fac nos superesse labori,
Et tandem optatos Indorum attingere portus,
Indomitasque vltrò sese submittere gentes:
Ipse suo reget arbitrio Ligur omnia solus,
Solus erit victor, Italisque imbellibus vrbes
Diuidet & nostro quæsitas sanguine prædas;
Illi aurum montes, subiectaque flumina mittent.
Nos humiles animæ, quas gloria nulla sequetur,
Horrendos rerum in casus, mortemque volentes
Irruimus: nostri fructum feret ille laboris,
Fortunaque ferox dulci, quocunque libido
Suaserit ire, vagas animo laxabit habenas:
Quin potius dum strata iacent nec dum æquora tristis
Versat hyems, dulces patriæ remeamus ad oras,
Et Ligurem externis tumidum præcordia regnis,
Et socios, quibus ille animum spe pascit inani,
Deserimus, primos vbi sol induxerit ortus:
Quare age totam armis, totam instrue remige nauim,
Quæ curæ commissa tuæ, postquam alta silebunt
Aequora, noxque diem pallentibus obruet vmbris.
Erret aquis, quæratque sibi noua regna Columbus,
Si quæ regna tamen soli sunt nota Columbo:
Nos tandem antiquæ repetamus littora terræ.
Dixerat, ille odijs furijsque recentibus æger
Dicta sequi velit; atque abitus spem pectore toto,

Tota mente secat, patriæ quæcunque reliquit
Cara abiens, animo, quamuis oblita, recursant.
Otiaque, & vitæ studia intermissa quietæ
Sed tamen hæret adhuc, curisque ardentibus anceps
Exeditur, comites reditum ne forte parantem
Impediant, magnisque negent absistere cœptis
Permetuit, iam dudum animos expertus Iberos
Qui letum excipiant alacres famamque profuso
Sanguine emant. Ergo his Perilũ, cui credere sensus
A puero arcanos, curasque assueuerat omnes,
Vnanimem alloquitur dictis. Quo nã vsq; trahemur
Spe dubij procul a patria? nunquamne labori
Finis erit? nunquamne lares celebrare paternos
Osculaque in natos, expectantesque licebit
Diuidere vxores? sed per maria inuia semper
Spes Liguris vanas, & inania cœpta sequemur,
Dum classem quassatam vndis absorbeat æquor?
Atque vtinam (votis cum nil super ira relinquat
Iusta Dei) terris nos euehat æstus Iberis
Extinctos, patria saltem vt condamur arena,
Funeraque Europæ notescant nostra per vrbes.
Si mihi non stabili iamdudum mente sederet
Immotum, quemuis potius durare laborem,
Omnibus intrepidum caput obiectare periclis,
Quam dare vela retro, patriæque in tecta reuerti,
Me certæ eriperem morti, quin hoc mihi nuper
Ma-

Magnanimus suadebat Ians. Hic plura volentem
Dicere, non patitur Perilus. Si certa per vndas
Regna, latus mundi qua torridus obsidet æstus,
Aeternæque vrgent nebulæ & durata solo nix,
Classe Ligur peteret, tibi cœpta animosa sequendi
Iure animo perstaret amor, sed ludicra postquam
Dicta vides, & adhuc tot per loca inhospita vanos
Quærimus Antipodas, rerumque increscit egestas:
Quid prohibet terræ fines remeare relictæ,
Præsentemque exire necem? Qui sponte periclis
Inuoluit se se, & letho temerarius offert:
Ille quidem, vt meritus, crudeli funere vitam
Perdat inops famæ: veterum nos sanguis Iberum
Laudatam turpi claudemus fine iuuentam?
Et medijs procul ignoti condemur in vndis?
Ipse Ligur potius tantorum caussa malorum
Occidat, & scelerum pœnas expendat acerbas:
Nos patriam repetamus, & æquora nota secemus.
Ille suos eat Antipodas, quos axe latentes
Opposito, solis non proximus excoquit ignis,
At gremio tellus inamabilis vbere pascit,
Et nulli Ligurem præter nouere Columbum.
Tu nauim sub nocte para, mihi cura labantes
Interea dictis sociorum impellere mentes
In reditum ad patrias, & amore incendere terræ:
Parce metu, atque animum cunctantibus exue curis,

Vertere iter nostræ spes est super vna saluti.
Talibus vnanimi dictis accensus amici
Henricus, cum nox tenebras optata reduxit,
Nauim aptat, patriamque mari parat ire remenso.
Tantus agit misero mentem furor, omnis auitæ
Cessit laudis amor, famæque extincta cupido.
Iamque potens voti secum grauiora volutat
Monstrum informe erebi, stygiaque ab sede Pauorē
Excitat, vt classem cæcis terroribus omnem
Impleat, inceptisque metu desistere cogat.
Protinus ille humeris alas pallentibus aptat,
Seque tremens agit ad naues, cui frigidus Horror
It comes, & lento repens Ignauia gressu.
Hic varias sese in facies ignobile monstrum
Induit, insinuatque animis, atrumque timorem
Immittit, torpent inuitæ ad iussa phalanges,
Et magni piget incepti, tædetque laborum;
Omnibus ante oculos lethi præsentis imago
Terribilis, iam iam de cœlo afflarier igne
Quisque sibi, pelagoue tegi surgente videtur;
Horror inest animis, trepidos Pauor alligat artus.
At Perilus varios confusa in plebe tumultus
Excitat, atque auidas terræ dulcedine mentes
Commouet: huic natos, fessamque ætate reducit
Matrem animo, & primos desertæ vxoris amores,
Huic veteres, frustra quos iam suspiret, amicos
Nire-

Ni reditũ voret in patriam, Liguremque relinquat
Incertum quo tendat, adhuc tamen ire volentem.
Fit strepitus, rumorque alitur consensibus ingens.
Omnibus vnus amor Hispana ad littora cursum
Flectere, desertoque domum remeare Columbo,
Detegat externas Titan ni crastinus oras;
Quin socios, ipsumque Ducem, si forte repugnet,
Inuadant armis. Et iam delapsa polo nox
Merserat humanas letheo flumine curas;
Solus adhuc, nec somnum oculis, nec corde Columbus
Accipit, at partes animum deducit in omnes.
Senserat ille famem tota crudescere classe,
Et vulgi variare animos, certumque minari
Exitium, spes nulla super, diuisa recessit
Terra procul, passimque lues increscit eundo.
Continuo supplex oculos ad sydera tollit,
Taliaque illacrimans duplicato poplite fatur.
Summe Pater, si non prædandi insana libido,
Non amor imperij, patrijs me excedere tectis
Suasit, & infido vitam committere vento;
Sed tua diuersæ colerent vt Numina gentes,
Pelle famem, vulgique nouos compesce tumultus.
Si tamen has pœnas mea facta indigna reposcunt,
Ah nimium malefacta, grauique obnoxia pœnæ,
Me me adige in tenebras, intorto fulmine solum
Deijce me, meritumque flagrantibus obrue flammis:

Quid socij meruere mei? quos fidere ponto
Egit amor: cultusque tuus; da littora saltem
Tangere, & optato tandem succedere portu.
Non mortem horremus, vitam effudisse iuuabit
Tela per, & flammas: pariant modò funera laudem
Nostra tibi, discantque nouæ tua nomina gentes.
Audijt orantem supera de gente minister
Alipotens, vt cœlo aderat delapsus ab alto:
Olli cura pij quondam commissa Columbi
Cum primum tenero tetigit pede limina vitæ.
Nam cuicunque suus cœlestum ex agmine custos
Mittitur aerias nascenti in luminis auras:
Ille regit sensus, sopitaque semina recti,
Quæ nobis primo natura inseuit in ortu,
Excitat, ille suæ, nutrix ceu sedula, curæ
Assistit custos animo, stimulisque iacentem,
Ah miserum terræ si mortifer applicat error,
Increpat vt se tollat, iterque affectet olympo,
Cuius & inscripto curas, & facta libello,
Et pia dicta notat, longumque adseruat in æuum,
Ut Christo quondam exhibeat cùm crimina iudex,
Et vitas hominum supremo in tempore quæret.
Nec mora, remigio volueris ferit aera pennæ,
Ardentesque Ducis gemitus, generosaque secum
Vota tulit: quæ postquam alti gens ætheris hausit,
Mota prece est, iustasque viri miserata querelas.
Extem-

Extemplo densi, dextra, læuaque coronant
Regis Tergemini solium, vocesque precantis
Ostentant, tacitoque omnes eadem ore reposcunt
Ipse sedet, nebulaque alte subnititur aurea,
Syderibus quæ picta sinum procul omnia magna
Luce replet, variatque vagos incerta colores:
Non aliter, niueæ vestit quæ colla columbæ
Nunquam eadem, similisque sibi sub sole videtur
Pluma leuis: nunc purpureo fulgere pyropo,
Nunc virides auro credas circundare gemmas,
Spectantumque oculos dubia sub imagine ludit.
Sub pedibus Natura parens, primæuaque rerum
Materies, & motus, & irremeabile tempus,
Atque anni quadriceps in se redeuntis imago,
Illum leuato speculi candentior orbe
Vestis obit, quæ sunt, quæ mox ventura sequuntur
Quæque fuere prius, superis spectantibus offert
Inconsuta chlamys: canentia tempora cingunt
Bisseni circum radij: non spicula lucis
Cœlicolæ sufferre valent, non ora tueri
Comminus, oppositisque obnubunt lumina pennis
Ut Pater omnipotens tanto in discrimine cernit
Esse suos, monstrumque Erebi succendere classem
In furias, gentemque odijs versare quietam,
Communemque legit cœlestum in fronte dolorem:
Annuit, & puerum iubet ocyus æthere labi

Unum

Vnum ex alitibus, fessasque accedere naues
Vt tandem ponti longis erroribus actæ
Speratos tangant portus, non cœpta retardet
Aut metus, aut malesuada fames, nō fœta dolis gens
Missa erebo; liquidi subsidant marmoris iræ,
Et lux optatas ostendat crastina terras:
Sic fixum est, summique Patris hæc certa voluntas.
Ille volat, nitido perfusum lumine cælum
Risit, & obstantes penitus cessere tenebræ,
Pictaque non solita tremuerunt æquora luce.
Forte Duci serus labentia lumina somnus
Presserat, & curas inter subrepserat ægras;
Cui se per noctem stellata in veste videndum
Obtulit, & placido sic Nuncius ore loquutus.
Tu nunc ignauæ potes indulgere quieti?
O nimium secure tui, secure tuorum:
Iam fugiet veniente die comitesque relinquet
Immeritum qui te stimulis furialibus odit,
Perfidus Henricus, iam per maria alta rebellem
Aspicies caræ repetentem mœnia terræ.
Eia age, conciliumque voca, sociisque furorem
Excute, conceptosque metus; nam lumine primo
(Sic placitum Superis) incognita littora tanges,
Et Christum, vt sacri promittit nominis omen,
Christofore in noua regna feres, iam se æquoris vnda
Sternit

Sternit, & æquati ſpirant in carbaſa venti:
Ipſe adero, ne gens immani emerſa baratro,
Implicet inſidijs improuida pectora vulgi,
Inficiatve odijs, terræve cupidine vexet.
Nec fari me vana putes, tibi Nuncius adſum,
Aeterni Patris imperio, demiſſus ab aſtris.
Hæc ait. Ille toro ſurgens; en omina lætus
Tanta ſequor; modo Sancte faue, promiſſaque ſerua,
Quicquid erit, laus veſtra omnis, tũ plurima magnã
Matrem humilis, ſuperosq; orat, ſummiq; Parentis
Imperio parere parat: mox imperat omnes
Acciri ſocios, poſitis exercitus armis
Ad loca iuſſa fluit, lucem funalia flammis
Dant circum, trepidantque rotantia vertice fumũ.
Venit & Henricus, nam poſtquam Nuncius ales
Chriſtophorum admonuit, mandataq; prima peregit,
Illum adit; effugiunt mutato e pectore peſtes
Tartareæ, mentique prior lux redditur ægræ:
Non tamen irarum cauſſæ, vetereſque dolores
Funditus effluxere animo, ſic æquoris alti
Poſtquam diſcordes commorunt cœrula venti,
Si ponant, ſtridorque omnis, fluctuſque reſidat,
Se tamen vnda agitat, ſcopulisque inflicta reclamat.
Ipſe dehinc ſolio Dux talia cœpit ab alto
Magnanimi comites (neq; enim neſcitis, & omnes
Exhauſtas pelagi furias, tot naufraga ſaxa
Tot ſco-

Tot ſcopulos, cœlique minas: ſuperata ferendo
Omnia: qui nouus hic mentes, ac pectora terror
Tantus habet? quò vis animi vetus illa receßit?
Nil deſperandum Chriſto Duce. ſi maris vndas
Hactenus, & cœli rabiem viciſtis iniqui,
Inceptis & adhuc immoti hæretis in iiſdem:
Nunc, poſtquam caſus rerum ſuperauimus omnes,
Nec requies procul eſt tantorum optata laborum,
Ibimus in patriam indecores? non pectora tanget
Gloria? non ſuperum cultus? quem credere dignũ eſt
Expectare nouum nobis actoribus orbem.
Nec tamen, aut vrbes pelago repetamus Iberas,
Aut noua ſectemur felicis littora mundi,
Sæua fames, tumidique ideo maris ira quieſcet:
Sunt eadem, ò ſocij, ſubeunda pericula nobis:
At non euentus idem eſt, fructuſque malorum.
Nam ſi ventoſis animam ponamus in vndis,
Dum noua tentamus Chriſti pro nomine regna,
Felices obitus: quis enim neget auſpice tanto
Ire necem in certam, & meliora capeſſere regna?
At ſi dum curſus iteratis claſſe relictos,
In patriam reditus tempeſtas ſæua negarit,
Quid mala tot pelago toties exhauſta iuuabunt?
Quid tantum ſuperaſſe maris? quid denique viles
Proieciſſe animas? ah ne vos fœda cupido
Occupet, & falſa pietatis imagine ludat.

Longa

Lõga quidẽ Hispanas procul hinc via diuidit vrbes
Quis scit an externum lux proxima detegat orbem?
Tempora quid ventura vehant, euentaque rerum
Cœca nocte premit prudens Deus, alta nec vllus
Mente queat summi decreta attingere cœli.
Quin mihi nocte sub hac liquido puer æthere lapsus
Visus adesse palam, & certas promittere terras,
Aurea cum primo cœli plaga sole rubescet:
Somnia nec vanos deludunt ludicra sensus.
Ergo agite inuicti comites, grauioraque passi,
Vt vos mirentur, nequeant æquare minores,
Interea vanis animum defendite curis
Ne patriæ perstringat amor: permittite Diuis
Cætera, nauifragas cautes, vada cœca monebit
Christus, & ipse uiam turbata per æquora pandet,
Ipse epulas cœlo, nos si fera cogat egestas,
Demittet, rebusque volens succurret iniquis.
An non sic olim Isacidas deserta vagantes
Tesqua per, & syluas cœlesti nectare pauit?
Ostenditque viam, silicisque è vulnere fontem
Largifluum elicuit? an non via facta per vndas
Oceani, gressus qua legifer intulit heros,
Dum populum extorrem promissa in regna reducit?
Vix ea dicta: fremor procerum turbata per ora
Fractus ijt, qualem percussa Aquilonibus edit
Sylua loquente coma, qualem stridentia reddunt

Agmina apum, densæ cùm circum aluearia mussant.
Tunc annis, meritisq; grauis Tudẽsis Hoiedas,
Gloria, quem uarijs quæsita laboribus ingens,
Consilijs quòd bella suis, dextraque iuuasset
Boetica, sublimem comites super extulit omnes;
Surgit, & hæc placido ore refert. Non æquora cursu
Vt rudis imbueret pelagi, fortissime Ductor,
Deseruit patrios pubes Hispana penates,
Seque volens Duce te sub tanta pericula misit;
Non amor is sterilis famæ, sed vt vltima ponti
Claustra super, noua regna polo depressa sub imo,
Detegeret, patrum senior quæ nescijt ætas,
Atque alium Christi sacra sub iuga mitteret orbem;
Hic labor extremus, longarum hæc meta viarum
Vltima erit, nec te, certam licet omnia mortem
Intentent, victus licet improba gliscat egestas,
Deseret, optime Dux, tecum aut moriemur, & ingẽs
Hoc erit extinctis immiti morte leuamen,
Magna ausos cecidisse, nec expauisse repostas
Axe sub aduerso, noua per freta, quærere gentes
Aut tecum extremos hominum penetrabimus Indos,
Regnaque venturis reserabimus inuia sæclis;
Scilicet exhaustæ post tanta incommoda classis
Et venti rabiem, & satiatas æquoris iras,
Propositum rumpamus iter, patriamque petamus,
Vt quæ (si veri quicquam mens prouida cernit)
Præmia

Præmia iam noſtris immenſa laboribus inſtant,
Audaces Galli, Luſitanive ſequuti
Cœptum iter, arripiant, famaque opibusq́; fruantur,
Nos patriam interea, & ſedes foueamus auitas:
Quid gentes Italæ? quid tota Hiſpania dicat?
Si claßem hanc, magni vix primo in limine cœpti,
Non pelago, non Marte, metu ſed mortis inani
Deuictam, patrias repetentem viderit oras:
Non nos facta patrum, non nos victoria tales
Boetica promiſit, varijſque exercita virtus
Noſtra malis, rebusque audacia maior in arctis.
At ſi quem vulgi è numero veſana cupido
Incendit reditus, curiſque infamibus angit
Ille eat, & caros petat illaudatus Iberos,
Nos te, maxime Dux, aderit dum vita, ſequemur.
Talia dicenti comitum manus omnis, & omnes
Aſſenſere duces; intus cœleſtis agit vis
Pectora enim, ſolidique animos ſpe firmat honoris.
Ipſe quoque Henricus, cui non tolerabile viſum
Aequor, & antiquas patriæ rediturus ad oras,
(Proh pudor) inſidias, abitumque in nocte pararat,
Nunc tantum ſi quà factis extinguere famam
Dedecorum queat, & lethum pro laude paciſci,
Secum mente agitat. Tibi quæ corda iuuia Sancte
Spiritus, æthereos afflas qui ſenſibus ignes?
Et iam ſe cœlo tenuis diffuderat aura

Nuncia venturæ lucis, caput illa coronat
Interea, violiſque ſinum immortalibus implet.
Cum procul innumeras anates, turbamque ſonantē
Mergorum, denſo per ſudum examine ferri
Proſpiciunt, tremulumque externi luminis ignem
Aut uidet, aut vidiſſe putat Lelepeus Ariſba
Obſcuras inter nebulas, lucemque malignam;
Oſtentatque hilaris, vocemque ad ſydera iactat.
Eia agite ò comites, & qua data ſigna ſequamur:
Ipſe manu nobis vibrantem ex ætehre flammam
Ecce quatit Deus, & felicia littora ſignat.
Dixerat: interea conſumpta nocte ruebat
Aurea lux, cœlumque nouo candore rigabat.
Non alias cinctum maiori lumine duxit
Illa diem: fugere truces toto aëre venti,
Ardenteſque micant auræ, tonitruque ſecundo
Dat ſignum Pater omnipotens: cum ſurgere tellus
Viſa procul, ſenſimque humiles ſe attollere montes.
Ilicet excelſa Rodericus ab arbore primus
Clamorem ingentem tollit, terramque ſalutat:
Terram omnes, terram ingeminant, tormentaq́; cœli
Aemula, dum flammā, & ventoſa tonitrua miſcet,
Expediunt: vna ſonitum percuſſa remittunt
Aequora, & inſolito tremefacti murmure montes.
Quæ Dux magne tuum tentabant gaudia pectus!
Quid tibi tunc animi? cum iam vicina videres

Littora

Littora, tantorum ſtudio quæſita laborum?
Nempe humilis tacito tecum ſub corde volutas
Felices rerum euentus, acceptaque gratus
Cuncta Deo, ſuperiſque refers: non cæca cupido
Imperij, faſtu tumefactum tollit inani,
Non auri rabies, & amor ſceleratus habendi.
Iamque propinquabant terræ, iam carbaſa nautæ
Demittunt malo, puppeſque ad littora vertunt.
Cum ſic Ductor ait. Salue ò pulcherrima rerum
Terra ferax, vni mihi tot ſeruata per annos,
Quam propter certæ potui me exponere morti:
Ne, precor, externos ne dedignare colonos.
Nam neque nos vento, pelagique erroribus acti
Afferimur, ſeclo ſed inobſeruata priori
Per loca rexit iter, noſque huc Deus adpulit auctor:
Cede Deo, ſimul hæc, ſimul ingens vndique clamor
Nauticus: aſſenſu reſponſant æquora rauco.
Et iam deductæ ſiccum inſedere carinæ.
Continuo littus ſuperis ingreſſus amicis
Oſcula dat terræ, & ſupplex procumbit humi Dux
Ingenua, & lacrymans hæc imo è pectore fundit.
Quas tibi? quas tanto referam pro munere grates
Summe Pater? Tu me penitus nil tale merentem,
Qui nomen, ritusque tuos trans cognita ferrem
Sydera legiſti, tantumque audere dediſti:
Tu mulces venti rabiem, tu ſæua coërces

Mon-

Mōſtra Erebi, claſſemque tumentibus æquoris vndis
Ereptam toties felici in littore ſiſtis;
Ah ne forte tuam mea nunc facta impia mentem
Auertant, ſed dexter ades, ſed dirige feſſos
Ignaroſque viæ, rerumque exordia firma.
Dixerat, & mortis monumentum inſigne ſubactæ,
Quadrifidum, ingentem, tranſuerſo ſtipite truncum
Sublimi in tumulo tolli iubet, ocyus omnes
Incumbunt operi, cuneiſque immania findunt
Robora, nec requies, donec venerabile ſignum
Attollunt cœlo, & ſpumanti in littore figunt.
Corpora dehinc longo curant exhauſta labore,
Coneuſſiſque famem arboribus ſolantur, & herba,
Pocula ſunt vitrei fontes, nam cætera rerum
Munera, quæ preſſis ſecum aduexere carinis
Pontus habet; ſed forte nemus dum cuncta per altū
Luminibus luſtrant, prædæ quo ducit egentes
Importuna fames, procul in conualle reducta
Populeas inter frondes ſub monte lacunam
Aſpiciunt, ſtagnoque anates innare tacenti;
Ollis picta rubet ceruix, argentea canent
Pectora, nec certa variantur tergora pluma.
Conſtitit hic Hiſpana phalanx, turbamq; volātem
Vt vidit, quæ nunquam humero deponere læuo
Tela ſolet, plumbi procul effundentia glandes
Aere cauo, incluſum ſi ſulphur adederit ignis
Plena

Plena nitri gremium ſectique in fruſta metalli,
Corripuere manu, nemus, & iuga viſa moueri,
Intremuitque palus, & iam reſupina per vndas
Corpora voluuntur miſerarum infixa natantum.
Accingunt prædæ iuuenes, viridique ſub vmbra
Inſtaurant epulas, dapibuſque explentur opimis.
Interea Ductor cum iam deſerta per alta
Omnia luſtraſſet late loca, littora poſtquam
Deſolata videt, populisque vacantia regna,
Vlterius pelago gentes penetrare repoſtas
Conſtituit, notiſque iterum ſe offerre periclis:
Tantus amor cultus vanorum abolere Deorum,
Hæc illum cura vna dies, nocteſque fatigat.
Protinus irato quaſſatas æquore naues
Componunt, ſolidiſque trabum compagibus armant,
Materiam ſylua alta dabat, pars fontibus vrnas,
Pars naues vrnis pomiſque agreſtibus implent,
Pars clauos, cuneoſque nouant, labeſactaque firmant
Vincula, mox ſicco multa vi e littore claſſem
Detrudunt, natat vncta ratis: iamq; Auſter in altũ
Vela vocat, placidique inuitant marmora ponti,
Carbaſa dant cœlo nautæ, & vada liquida verrunt
Ipſe ſedens celſa in puppi refluentia Ductor
Cœrula, nec ſtabili ſpirantes flamine ventos
Obſeruat, terræ ſigna indubitata propinquæ.
Nox ruit & cœlo ſtellas educit aperto,

Illæ nigrantis currum denso agmine matris
Intortum per iter, varia sub lege, sequuntur:
Protinus externi secum miratur Olympi
Hac ignota tenus lucentia signa Columbus,
Et cupidos picto suspendit ab æthere visus.
Illic astra polo, nostris maiora, sereno
Scintillare videt, fuluaque effulgere luce
Auratæ Crucis in speciem: mox cætera, nunquam
Visa prius, tacito suspectat sydera vultu,
Insuetæque animum nouitatis imagine pascit,
Dum socios ignes puro aureus ore coegit
Lucifer, & noctem oppositas exegit ad oras.
Linquitur à læua sublimi abscondita ponto
Insula, victrici quæ iam subiecta Quiqueiæ;
At nunc Cannibali priscis erepta colonis
Littora dira tenent, infensique omnia circum
Oppida diripiunt, populisque imbellibus instant:
Infandum genus: haud morem nec publica belli
Iura colunt, atro captorum sanguine fœdam,
Sanguineq;, ingluuiem membrisq; tremẽtibus explẽt:
Tum quos sera ætas peioribus ingrauat annis,
Selectos in frusta secant, extremaque multo
Membra sale aspergunt, tectisque affixa reponunt:
Oßibus albentes agros, & squallida tabo
Viscera parietibus videas pendere cruentis.
Hic superum è numero iuuenis cui credita claßis
Cura piæ

Cura piæ (neque enim tantum est suus additus vni-
Cuique hominum è cœlo custos, sed regna, sed vrbes
Quas gremio mare nauigerum, quas maxima tellus
Undique habet, diuùm custodia certa tuetur)
Ergò suspectis ne fortè aduertat arenis,
Et sese imprudens in aperta pericula mittat,
Impulit ipse manu classem, volat illa per undas
Stridula, Cannibalumque altas cita præterit arces,
Matytinæque sinum celeri fugit incita cursu:
Culta feris loca virginibus, procul inde virorum
Interclusi aditus generi, ni tempore certo,
Alma Venus cum vere nouo sarcire caducæ
Damna monet gentis, facibusq; inflammat amoris,
Cannibalos in tecta vocent, communia regni
Ipsæ sceptra tenent, pacemque, ac bella ministrant,
Et pulcra populos in libertate tuentur.
Non aliæ, nox vna mares cum sustulit omnes,
Victrix turba feram possedit fœmina Lemnon.
Tandem humilis proras accedere Cuba videtur
Et sese è tumido paulatim attollere fluctu,
Donec delati in portus, terraque potiti.
Interea nemorum è latebris confluxerat ingens
Turba virùm, piceis cui pendet ab auribus aurum,
Nigrantesqne artus nullo velantur amictu,
Vidit vt armatas turrita in classe cohortes,
Veliuolisq; leues instratas curribus vndas

Obstupuitque, retroque pedem exanimata reflexit:
Tunc equitum è numero iussi erupere, frementesque
Exhortantur equos, & lora vndantia laxant,
Jamque humeris instant fugientis, at acrior illa
Carpere prata fuga, & rapido petere auia cursu,
Donec abit procul, arboribusque obtecta recessit
Ex oculis, nec iam possunt æquare sequendo
Cornipedes, nemus obstat, & altior implicat herba.
Ergò equites (quanquã ora pudor notat, iraq; mẽtẽ
Sollicitat) relegunt iter, ignotosque per agros
Vndisonum ad littus versis referuntur habenis.
Talis vbi leporem iuga per montana sequutus
Ereptum ex oculis nusquam uidet, æger, anhelans
Ad dominum redit vmber, & acri fluctuat ira;
Iamque velit prædæ, laudumque incensus amore
Ocyor ire iterum, campo si fortè patenti
Discurrant excita suis animalia lustris,
Intentisque oculis, arrectisque auribus astat,
Anteeunt catuli, atque auras sectantur odoras.
Postquam nulla datur Cubam explorare potestas,
Nec loca, nec gentis mores, laxata ferenti
Pandunt vela Euro, volat incita flamine classis,
Nec mora, vicinis Quiqueiæ allabitur oris,
Finitimas inter longè quæ maxima terras
Insula, diues opum, & saxosis aspera campis
Vnde loco prisci nomen fecere coloni

Haytumq;

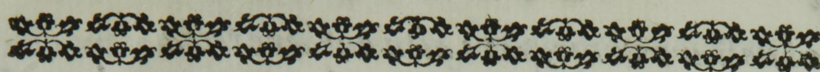
Haytumque vocant, spumanti gurgite pontus
Tundit vtrinque latus, mediamque ingentia findũt
Flumina, quorum auro flauentes torquet arenas
Cotyus, ex altoque volutus monte Cibauus.
Hos olim, vt perhibent, diuersa ab sede profecti,
Cum iam Matytina arderet ciuilibus armis,
Eiecti patria, pœnisque ingentibus acti
Deuenere locos populi, quò ventus, & vnda
Impulit, hic lætam mirati littoris oram,
Camposque, syluasque, & amictos gramine colles,
Piscososque lacus, Cemijs in prima vocatis
Omina, quà longo se se explicat area tractu,
Frondentes posuere domos, & nomine, magnam.
Consilijs, opibusque vrbem dixere Cypangam
Nunc terræ hos primæ tractus, & littora latè
Rex Narilus tenet imperio, populosque beatos
Aeterna sub pace regit, ni sæpe feroces
Cannibali inuitum funesta in prælia cogant.
Vt primum optatis Ductor consedit arenis,
Viginti lectos equitum (nanque omnia circum
Culta videt) Regem & mores, & mœnia gentis
Explorare iubet responsaque certa referre,
Dehinc equitum legio, peditumque exercitus omnis,
Cum primum humentes tenebras aurora fugarit
Crastina, sub ducibus campo se ostentet aperto,
Imperat, interea tristes secludere curas

Defessosque animos placida laxare quiete.
At ne quis populare agros, neu vertere prædas
Audeat ad littus, spatijsque excedere iussis:
Ni faciant, pœnas, lethumque infame minatur.
Et iam purpureis Titan emerserat vndis
Aureus, & campos fœcunda luce serebat:
Nec mora fit, peditum plenis è nauibus vndam,
Castra vomunt, reboant colles, pulsusque procella
Ferripedum, magno tremit omnis murmure campus
Puluereus, nigramque eiectat ad æthera nubem.
Sex turmæ, totidemque Duces, hos tota sequuntur
Agmina, tercentum, Hispanæ robora pubis,
Cuique merent numero pedites, quorum vna, cauato
Liuentis plumbi glandes intorquet ab ære,
Seruatumque ignem fumanti in fomite gestat,
Altera pars humeros ingentibus ingrauat hastis;
Omnibus in morem crines premit ærea cassis,
Omnibus it collo candentis circulus æris
Sutilis, & gladius læuum latus armat Iberus.
Iamque in conspectu varijs legio omnis in armis
Regis adest, dant signa tubæ, quassataque fracto
Timpana tēta tonant strepitu, sedet altus, & omnes
Dux legit, instructasque acies, animosque paratos
Et tam certa ducum mirari pectora gaudet.
Tu modo, quæ veterum monumenta insignia rerū
Adseruas, nigrique è faucibus eripis orci,
Liuida

Liuida ne nomen sæclorum obliteret ætas,
Tu mihi fama globos equitum, peditumq́; maniplos
Suggere, quique Duces externa in bella sequuti
Magnanimos ausus, cunctamque ex ordine gentem:
Non ego res tenebris poßim, terraque latentes
Eruere, & cœli nitidas efferre sub auras,
Tu mecum ingentis ni facti euolueris oras.
Primus adest Buylus, talos cui vestis ad imos
Vndique nigra fluit, quo non magis vtilis alter
Veracis Fidei ad cultum, & pietatis amorem
Ore ciere viros, moresque inhibere nocentes,
Et mulcere animos, & pectora flectere dictis;
Nec semel astra super cœlique volubilis orbes
Mente fugit, fruiturque Deo, secretaque summi
Aeteris in terras defert, hoc scilicet illum
Omnipotens Genitor magno dignatur honore,
Contemptis pro diuitijs, fastuque parentum,
Nam leges Benedicte tuas, & facta sequutus
Crescentem instituit tua per vestigia vitam,
Deseruitque domum, atque adytis sese abdidit vltrò,
Ille manu ostentans patientem mortis iniquæ
Fixaque transuerso distentum brachia ligno
Bisgenitum Regem, pedibus per scrupea nudis
It primam ante aciem, plenoque hæc ingerit ore.
Hoc Duce vincendum, ò comites, huic fidite Signo.

DEEST CATALOGVS.

CO-



COLVMBEIDOS
Liber secundus.



T iam fama nouis totam terroribus Vrbem
Concutit, atque animos stimulis ingentibus vrget:
Illa volans, grauidas ignoto milite naues,
Aeratasque virum turmas prætexere littus
Detulit, & curuo Cypangæ insidere portu;
Iamque armis in Regna ruentiam templa domosq;
Diripient, ipsumque petent in vincula Regem:
Talia per trepidas rerum miracula gentes
Monstrum infame canit, succensaque pectora bello
In ferrum vocat, attonita discurritur Vrbe
Pars sudibus, pars lethiferis armata sagittis,
Saxa gerunt pars magna, venenatasque macanas,
Omnibus ora niger tingit color, omnibus hærent
Indigetum fronti simulacra impressa Cemorum.
Non secus aucta mora, & crassa fuligine pinguis
Fumida flamma, domos, tacita sub nocte, potentum
Si voret, inque trabes, quas iam gustauit, habenis
Effusis furat, exitium restinguere ciues
E tota temere Vrbe ruant, pars flumina plenis

Subue-

Subuectare vrnis; pars alta euellere tecta
Caussam igni: varijs clamoribus intonat æther,
Et violata nigro pallent astra aurea fumo.
Primus adest, iaculisque manum letalibus armat
Regia progenies Tarilus, quem deinde sequuti
Ersilus & Sagaris, partu quos edidit vno
Mixta parens Cemio, formæque insigne paternæ
Ostentant summa surgentia cornua fronte,
Nudi ambo, latis intecti frondibus ambo.
Ecce manu præceps animi Corineus obustum
Torrem quassat agens, sociosque incendia poscit
Vociferans, furijsque fremens; quid statis inertes?
Tutus an vt captis incendat rura colonis,
Interea, prædasque ad littora congerat hostis,
An potius securam armis aduentet ad Vrbem,
Nosque domos inter, Diuumque altaria quærat?
Ferte faces, rapite arma, ratesque inuadite flammis,
Author ego. Vix hæc. Iam tela facesque iuuentus
Sæua fremit, sudibusque manum flagrantibus implet,
Scintillant ignes, it crassus ad æthera fumus;
Et iam dispositi in turmas inimica petebant
Littora, cum tectis Narilus decurrit ab altis
(Incertæ neque enim famæ leuis aura, sed Antes
Nuncius ecce volat, cæcosque instare tumultus
Edocet, inque minas, atque arma ardescere vulgus)
Tela inhibere iubens, magnaque ita voce profatur.

Quo ruitis? cohibete animos, sæuumque furorem
Mittite: non armis hominum, non viribus vllis
Tempus eget: classem hanc alieni a finibus orbis
Venturam cecinere Cemi: quis numina Diuum
Bella ferat contra? non si tota ingruat armis
India, venturæ poterunt obstare ruinæ.
Si quà viam fortuna dabit, si quà aspera vertent
Fata preces; tunc insidijs, tunc viribus vsus:
Hanc seruate precor meliora in tempora mentem.
Nunc potius naues vltro excipiamus amicas,
Iungamusque fidem: quod si decedere regnis
Forte velint nostris, victuque, opibusque iuuemus.
Sic ait, at curis animum mordetur amaris
Et secum sub corde Cemi responsa reuoluit.
Nam cũ sceptra patris quōdā post funera Beuchi
Acciperet Narilus, terrisque instructus, & alto
Cannibalos erepta reposcere regna pararet;
Iuit ad Oboinam scitatum oracula rupem,
Quid tandem super imperio ventura minetur
Hora, quid ira Cemum magnæ promittat Hayto.
Est prope Samanæ fines sub monte recuruo
Antrum ingens; vnde, & solem, teque aurea Phœbe
Emersisse ferunt: ornis frondentibus vndat
Desuper, horrentique locum nemus obruit vmbra.
Huc, & Samanæ gentes, Cibauaque tellus
Conueniunt, trepidisque petunt oracula rebus:

In medio Cemius antrum tenet, aptaque ligno
Inclusus responsa canit, venturaque falsis
Inuoluit, dubijsque animos ambagibus implet.
Quò postquam attonito solus cum Rege Sacerdos
Venit, & intactis ridentem floribus aram
Permulsit, fusosque solum spirauit odores
Tres perhibent illos Cereris sine munere luces,
Et totidem insomnes traxisse ex ordine noctes,
Orantes veniam, & precibus responsa petentes:
Limina contremuere, recussaque mugijt ara
Horrendum, rupesque auditaque sylua moueri
Nam Cemium Pater omnipotens ignota parantem
Reddere & ambiguis mentita oracula verbis
Immiscere, domans premit, & quæ dicta remittat
Ipse preit, tum vox arrectas perculit aures.
Ne luctus, ne quære tuos ne quære tuorum
Optime Rex, fuimus Cemij, Quiqueia quondam
Terra fuit, iamque ecce dies infanda propinquat,
Imperio quæ te tentantem plurima frustra,
Arceat aut ritus dediscere cogat auitos,
Ecce virum innumeras longa cum veste phalanges
Externo vehit huc incognita classis ab orbe,
Quæ tellus Cibaua, & quæ Samana videbis
Funera, si certæ quisquam obuius ire ruinæ
Audeat, insidiasque dolosve intexat opertos,
Non illos obscœna fames, non æquoris ira
Non

Non coniurati bella in communia Reges
Proposito flectent, vt tonsa bipennibus ilex
Aerio quæ monte caput sub nubila condit,
Damna per &, cædes ferro deducet ab ipso
Magnus opes, animumque hostis vim viribus, artē
Artibus exibit, nec spes super vlla salutis,
Et grauiora manent venturos damna nepotes,
Namq́ olim summa Regū de gente PHILIPPVS
Quē grauida imperijs domus efferet Austria Cœlo,
Nascetur, patria nulli virtute Secundus
Non satis vnus erit totum quem maximus orbem
Regnator premet, & paribus frænabit habenis,
Illi sceptrum etiam tellus tua debet, & omnis
India, proh quantas in me excidiumque Deorum
Quos colitis pœnas quantas ferus ille ciebit
Per populos passim strages si sacra recusent
Et patrios mutare Cemos, maris arua rubescent
Cædibus, & vestro nulla ora cruore carebit.
Mittet & ille viros magnum quos nomen IESV
Audito quo terra tremit, tremit arduus æther
Et procul inferni turbant septem ostia regni
Insigni ornabit titulo quibus aurea vitæ
Fumum & opes strepitumque exosus Ignatius orbis,
Et morum præcepta dabit, tuus inclyta ciuis
Aeternumque Nauarra decus, hi morte superbi
Pro superum cultu, pro Relligionis honore

Exponent crudæ fidentia pectora morti.
Tūc Reges noua sacra humiles, & vulgus, & omnis
Accipiet Quiqueia, nouasque assuescet ad aras
Thura dare, atque alios casta prece poscere Diuos,
Et veteres vltro dediscent sæcula mores.
Finierat, fumumque ingentem faucibus efflat:
Jam suus, & tetris arserunt cornua flammis.
Hi Narilum monitus in publica bella volentem
Ire vetant, vultumque hilarem, mentemque benignā,
Vestit in Hispanos: seseque ad littora ferri
Prima iubet: subeunt oneri quos inclyta factis
Dextera, quos altum plebi genus eximit imæ,
Bisseni iuuenes, partitoque agmine Regem
Attollunt humeris: lato sedet ille pheretro
Sceptra tenens, magnamque premit sub pectore curā:
Hinc, atque hinc armata cohors, cui tecta tueri
Regia, & immensi custodia credita regni,
Nudi omnes, vario tincti omnes membra colore,
Agglomerant; non his gladij, non cuspidis vsus,
Stipitibus duris, sudibusque armantur acutis.
Pone subit magna matrum comitante caterua
Anacaona soror, qua non prudentior vlla
Jmperio populos regere, & dare iura subactis;
Seu velit iniustos grauibus compescere pœnis,
Seu meritis æqua partiri præmia lance:
Fœmineos neque enim calatos dignata superba
Attre-

Attrectare manu, atque artes addiscere mutas:
Sed regnare palam fraterna assueuit in aula,
Supra annos, sexumque, animos curamque virilem
Gessit, & antiquos æquasset fœmina Reges,
Ni furor ardentis virtuti obstaßet amoris:
Quin etiam belli, quàm pacis amabilis artes
Edidicit, cursuque feras, iaculisque sequuta
Saxa per & montes æquo in certamine vicit,
Molliaque aßiduo durauit membra labore
Læuam arcu, grauidaque humeros armata pharetra:
Nunc tamen Ausonio cum prodeat obuia Regi
Illa caput, nulloque intectum corpus amictu
Et roseis ornarat eburnea brachia sertis,
Membra colorati velabant cætera flores,
At leues humeros depexo contegit auro
Crinis, ab effuso qui vertice plurimus errat.
Vt prope deuentum ad naues, caua tympana signũ,
Vocalesque dedere tubæ, cum protinus Heros
Ausonius, Narilo è castris procul obuius exit:
Ecce tubæ raucos iterum, percussaque cantus
Tympana congeminãt, strepitu Cœlũ omne resultat:
Hinc atque hinc sese in partes exercitus ambas
Diuidit, & latum dat iter, qua magnus vtrinque
Se Regum comitatus agit, vexillaque campo,
Armaque reclinant, tum celso à littore Ductor
Per medias se fert acies, quem tendere contra

Vt vi-

Ut videt, ad terram pheretro Rex Indus ab alto
Defluit, actutum cui multo occurrit honore
Dux prior, & verbis vltro compellat amicis.
Non ego bellandi vano succensus amore
Veni equidem, Rex magne, tuæ grauis esse quieti,
Et fortunatam trahere in certamen Haytum,
Hæc alijs sit cura, quibus nec cura quietis
Vlla suæ, nec honoris amor, me regis Iberi
Maxima cui nostri pars sponte obtemperat orbis
Quo nec pace prior, bellique laboribus alter
Iussa nouas egere per hæc freta quærere terras,
Et tentare viam, quam nulla recluserat ætas,
Ignotas priscis alat hæc plaga an vltima gentes,
Aequor inexhaustum emensos, loca fœta periclis,
Nos tandem vestris fessos Deus appulit oris;
Ne pigeat regno excipere, aut permittere classi
Littoris hospitium, neue in commercia nostri
Vos vltro inuitantem, & fœdera diuitis orbis
Ignorate mei mentem, ac noua munera Regis.
Talia mellito dicentis ab ore fluebant
Instar aquæ, fracto per læuia saxa susurro
Frigidior glacie, crystallo purior alba,
Quæ strepit, ardenti fessis solamen in æstu;
Densũ humeris stupida aure bibit, nec sãguine nostro
Progenitum, at superæ referentem semina lucis
Ut lapsum summo miratur ab æthere vulgus.

Tunc

Tunc Narilus contrà sic vocem in verba resoluit
Optime Dux, ego te, tantos qui pandis in vsus,
Nec notos inter se orbem coniungis vtrunque
Accipio, agnoscoque libens, Regisque, quod offers
Fœdus amicitiamque tui (nec facta refringam
Dum mihi per venas spirabilis influet aer)
Maxima quam Cypanga, tibi claßique patebit
Hospitio, si forte meis considere regnis,
At si vicinas adpellere sederit Vrbes,
Arma rates victumque dabo. sic fatus, vterque
Complexu iungunt dextras & fœdera firmant.
Alter nigrantes intextis frondibus artus
Discolor hirsutumque caput; caput aureus alter
Cristata galea atque armis ardentibus artus,
Cætera dehinc epulas permixta impune iuuentus
Aggere in herboso instituunt cumulataque ducunt
Pocula, pars naues, & grandia quadrupedantum
Corpora mirantur, florentiaque agmina ferro
Pars velata notis pandentem cornua classem,
Ancora quam morsu stabilem fundauerat vnco,
Tensaque non vno fluitantia flamine vela
Spiculaque, clipeosque & acutæ cuspidis hastas.
At non veliferis tantum Anacaona mouetur
Nauibus, Ausonio quantum in Ductore moratur,
Oraque, & augustæ sublimes frontis honores
Suspicit, atque oculis totum cunctantibus ambit,
Et taci-

Et tacitum interea per venas concipit ignem
Ac velut ardenti cui fusa a corde per artus
Descendet toto iam iam ignea corpore febris,
Nescius ille, leuem per & ossa arentia flammam,
Perque resultantes sentit discurrere venas:
Nec longum in medio tempus, cum languida membra
Ecce ferus tenet ardor, & omni corpore regnat.
Non aliter pesti Virgo deuota futuræ
Iam nunc ignoti vires præsentit amoris,
Inque nouas mentem deducit saucia curas.
Ductor ut attonitos rerum nouitatibus Indos
Excitet, atque animis terrorem immitat inanem,
Centum vicina suspendi è rupe columbas
Imperat, & certo transfigier eminus ictu.
Extemplo ramis acerum connexa retortis
In tenues ære ex solido deducta canales
Arma citi arripiunt iuuenes, angustaque ferri
Spiramenta caui contrito sulphure complent,
Vnde aditus flammæ: silicemque, & cætera postquam,
Explorant; sibi quisque suam, quo dirigat ictum,
Signat auem, penitusque oculos immobilis hæret:
Tum rota tacta manu, vincloque exuta remisso
Cum strepitu ruit, & silicem reuoluta prementem
Obterit: illa repente micat, simul ignis, & ingens,
Fit tonitrus: nam quo tenuis deduxit hiatus,
Ignea vis immissa intus sulphurque, nitrumque
Corripuit

Corripuit, quæ pressa sinu tubus æneus imo
Clauserat, atque aditu victrix spirauit aperto,
Plumbea glans displosa leui cita turbine fertur:
Diuisæ strident auræ; tum certa volucrem
Quæque suam ferit; illæ animas in rupe relinquunt,
Præcipitesque cadunt; plumas rotat aura reuulsas,
Fumiferæque oculis lucem eripuere tenebræ.
Attoniti trepidare Indi, ceu fulmina cœlo
Dissiliant, campique solo labente dehiscant,
Pars fugit, inque cauos sese abdidit auia montes,
Littora pars legere, & celeri loca frondea cursu.
Vt primum cessit pauor, atque horrenda quierunt
Murmura iam, fumusque euanuit ater in auras;
Ingentem efferri galeam mira arte politam
Imperat, hoc Narilum præstanti munere donat
Christophorus monumētū animi et graue pignus amici;
Illic Fernandum in Mauros pia bella gerentem
Pro re communi, pro Religione tuenda
Fecerat, & multo spirantem illuserat auro
Docta manus; sociamque tori, comitemque laborum
Reginam addiderat: tortis ibi crinibus Afros
Non expectato rumpentes fœdera bello
Cernere erat, tumidosque instructo milite campos;
Nox fauet, insidiasque vmbris defendit amicis:
Centum olli scalis aduersa in mœnia furtim
Expositis, somno domitam, nec bella cauentem

Irrumpunt armis Zabaram, simul ilicet adsunt
Pallentes Erebi pestes, quas orcus aperto
Expuerat gremio, captæque immiserat urbi
Exitium, flammas illæ ferrumque ministrant,
Inspirantque viris cædes, fluit undique sanguis,
Vndique mors, nigra, luctusque in veste vagantur.
Parte alia diuos secum in pia prælia ducit
Rex pius, Alhamamque inimico milite cinctam
Obsidione leuat, illic trepidantia Maurum
Agmina, magnanimi vultus horrescere regis,
Aspiceres, cæcisque fuga se condere syluis:
Illum autem Zabaræ cædes, temerataque templa
Vltum armis, quò fata vocant, quò præuius anteit
Armatas acies manifesta in luce Iacobus
Candidus aurato clara inter nubila ferro,
Pergere iter, Loscæque agros, atque oppida vastat:
Dehinc campos ingressus, aqua quos diuite Daurus
Innatat, Illoræ cultu fœdata profano,
Templa Deo dicat, & summa defigit in arce
Signum immane Crucis, lætæ longo ordine gentes
Poplite procumbunt flexo, precibusque salutant.
Nec procul impositam sublimi vertice montis
Obsedere arcem, præruptis aspera saxis
Stant loca, difficilesque aditus, mœsta agmina circũ
Longo fessa labore sedent, cum protinus inter
Sublimes nebulas, dextra Deus ipse nigrantem
Flam-

Flammam intorquet agens, ruit illa micãtibus astris
Turbinis in morem, totumque illapsa repente
Moclinium inuoluit, missi simul æthere venti
Spirantes aderant, insusaque flumina pesti
Dant animos, volitant obscura in nube fauillæ
Ardentes, nimbusque ad sydera fumidus vndat.
Hinc superum auxilio freti, & fœlicibus armis
Mœnia Granatæ veniunt, densoque coronant
Milite, non aditus clausæ, non exitus Vrbi
Amplius, hic flauis vndantia messibus arua
Oppidaque, ac pagos dispersis ignibus vri
Fecerat, & magnis quassatam molibus Vrbem
Certa noui dare signa metus, angustaque votis
Tecta Deum, latasque vias efferuere longo
Concursu matrum lachrimis mœsta ora rigantum,
Et pueros dextræ implicitos ad templa trahentum.
Interea studijs sese concordibus omnes
Exercent acies, pars alto in puluere giros
Dat celeres circum, saltuque assurgit in auras
Vectus equo, pars saxum ingens, aut missile ferri
Pondus sublato longe intorquere lacerto,
Pars signum immissis certat contingere telis.
Nec non obsessæ prope mœnia conditur Vrbis
Sancta fides, pars templa nouant, pars aggere muros
Cingere, & æquatas astris attollere turres,
Pars fundare domos, operc omnis Boetica feruet.

Et iam finis erat bello, iam Bobdalis vltrò
Sceptrum Fernando, Regnique insignia mittit;
Ipse habitu, vultuque humilis ferrata recludit
Limina portarum, & venientes excipit hostes.
Ibant instructi ordinibus, Vrbemque petebant
Magnanimi Heroes, caroque Isabella marito
Ad latus it, pulchra comitum stipata corona,
Atque animis sexum, curisque virilibus implet.
Pone subit procerum in medio Mendotius Heros
Albo inuectus equo, cui sacri insigne senatus
Tempora purpureo fulgent vmbrata galero:
Illum candenti tenuissima velat amictu
Carbasus, & certo crispatos ordine flexus
Centum agit errabunda, sacroque interserit ostro:
At circum extremas niuei subteminis oras
Finxerat argento, læuique insperserat auro:
Ipsam autem obducto credas transfulgere velo
Coccineam chlamydem, atque imis illudere plantis;
Hos equitum globus & peditum manus anteit ingẽs.
Addiderat victo labentem flumine Daurum
Mollius, & nitido ludentes æthere centum
Pennatas puerorum acies: Procul inde tenebras
Horrendas visu, flammamque inamabilis Orci,
Illuc monstra Erebi Regnis expulsa receptis
Antiquas repetunt sedes, superosque relinquunt.
At furor angusta galeæ celatus in ora

Post ter-

Post tergum æratis compressus brachia nodis,
Arma super sedet, & victricia vincula mordet.
His Narilus gaudens donis (quãq̃ artis, & vsus
Nescius) intentos oculos per singula voluit;
Bellaque, fortunasque virum, atque ingentia facta
Miratur tacitus, neque honori cedit: at omnes
Partitur Cererem in naues, partitur & angues,
Quadrupedes angues, multo quos incoquit igne,
Et mensis tantum regalibus India ponit;
Addit aues, oneratque cadis agrestia vina
E Cerere, & presis palmarum exhausta medullis.
At Ductor (neque enim mentem consistere rerum
Cura sinit) pelagi vada per stagnantia cœptum
Pergere iter parat, & terras lustrare propinquas:
Interea ne forte nouo Cypanga tumultu
Fœdera perrumpat, neu bella occulta tumescant;
Compactis turrim trabibus, vinclisque reuinctam
Arboreis texit saxoso in vertice rupis,
Sublimem, ingentem, pontesque insternit, & altas
Subijcit his fossas, & propugnacula circum
Tuta locat, munitque aditus: dehinc agmine centũ
Deligit ex omni, curam quibus imperat arcis:
Magnaque ne Bacchi, Cereris neu copia desit,
Prouidet, & vigili disponit singula mente.
Senserat hæc Erebi rector, vincique superbus
Impatiens, altum indoluit: tum lumina contra
Ma-

Magnanimum Ligurem, comitesq; ardentia torsit,
Et secum irato vix talia fundit ab ore.
Et potuit? nec quicq̃ vndæ, nec ventus, & arma
Profuerunt, comitumque metus, nec inhospita tellus
Cannibalum, nec dira fames, ne regna Quiqueiæ
Tangeret, optatisque Ligur consideret aruis?
Vicit, & imbelles iuga sub sua subdidit Indos,
Et maiora parat, credo mea vincla supersunt,
Namque aliud quid iam superest? iam fœdera iũxit,
Iam populos ditione premit, iam condidit arces,
Quin alias iter in gentes, noua tendere regna
Molitur, penitusque meos delebit honores:
Et patiar? quod si sententia cœlitibus stat
Certa, nouo Ligurem leges præfigere mundo,
Stat quoque certa mihi sententia regna tueri
Quæ mea sunt, nec cædam ideo, sed & obuius ibo
Ibo animis contra, Liguremque inimicaq; castra
Insequar, ipse mihi Deus, & spectantibus vndas
Tollam iterum superis, euertamque æquora ventis,
Infandamque ipso submergam in littore classem,
Spargam iras, atq; arma iterũ, nec vincar inultus.
Dixit, & horrendo toruum bis mugijt ore:
Mugitu quo terra tremit, vallesque resultant
Infernæ, longeque cauæ intonuere cauernæ.
At subito excitum tenebris ardentibus omne
Spirituum genus, æterno quos æthere quondam
Dispu-

Dispulit omnipotens, sedesque excussit ad imas,
Multa reluctantes, belloque resistere adortos,
Conueniunt, illis longæua in sæcula pœnis
Exercere animas hominum data cura nocentes,
Quos vbi consertos simul, atque in iussa paratos
Vidit, ab accenso Dux talia pectore rumpit.
Nunc validis nitendum animis, nũc robore firmo
O socij, ne noster honos, & gloria cedat,
Aequalesque Deo vinci patiamur inertes,
Cernitis vt pelagi tot magna per æquora vectus
Quiqueiæ Ligur extremas penetrauit ad oras,
Iam ritus dabit ille nouos, antiquaque sacra
Destruet, æquatisque solo nos trudet ab aris,
Nostra etiam celebri victor captiua triumpho,
Credo equidem, simulacra vehet, vinctique catenis
Ante rotas Erebi denso ibimus agmine Reges,
Terrarum domini, & cœli stellantis alumni:
Nos qui bella Deum, socialiaque agmina contrà
Contulimus, dubijsque pares certauimus armis,
Nos igitur? nos mortali vincemur ab hoste?
O tantum prohibete nefas, restinguite flammas
Serpentes, lapsisque simul succurrite rebus:
Tollite pacatas ventis pugnantibus vndas,
Inque ipso gentem, & naues submergite portu:
Quin etiam ne forte meo quid restet inausum,
Aut intentatum ingenio, præcingere flamma

Re-

Reginam meditor, qua nulla ardentior vnquam
Virgineas cæco ſuccenderit igne medullas:
Haud labor hic ingens fuerit; ſe ſcilicet omnis
Sponte ſua in Veneris curas Quiqueia reſoluit,
Ipſaque adhuc tenero, nec plena ætatis, ab vngui
Incæſtos animo meditari aſſueuit amores:
Continuo dulcem venis ſitientibus ignem
Illa bibet, totaque ardebit mente Columbum,
Quem iã amat ægra, nouũq; fouet ſub pectore vulnus.
Vt reor, orantem ſpernet, lachrimaſque cientem
Ferreus, & claſſem vicina ad littora vertet;
Noui ego iam indociles mihi ſe ſubmittere ſenſus.
Vos facite indignam Virgo contempta repulſam
Ferre rudis, ſæuas furibunda aſſurgat in iras,
Quantum nec capere accenſo ſub pectore poſsit.
Ergo armis, cœlo quam nunc Ligur extulit arcem,
Inuadat, lethoque viros abſumat acerbo:
Inſtigate odijs Indos, præuertite falſis
Indicijs, rabieque animos accendite ferri:
Et ne ſe medium paci offerat, armaque damnet
Rex Narilus; prohibete, nouaque abſterrite pugna:
Nec dubito, iam veſtra mihi ſat cognita virtus:
Sic Hiſpana ſolo inclinata repente ruet res,
Sic ſpe fruſtratus tanta Ligur æquora rurſus
Trita petet: vos æquabit victoria cœlo.
Si tamen vlciſci ſocios temerarius armis

Audeat,

Audeat, atque hostem toti se inferre Quiqueiæ,
Bella placent; apta illa dolis erit area nostris:
Quanta fames, quantus genti labor instat Iberæ,
Quanta per armatos ibunt incendia campos,
Plenaque collectis ditescent Tartara prædis
Christiadis aderunt superi: nec me altus habebit
Somnus, & auxilio nostros tutabimur Indos,
Nec quisquam in tanto rerum sibi cardine deerit:
Vincet, cui dederit dolus, aut sua dextera palmam.
Dixit, & vt sæui furijs incendat amoris
Reginam, Asmodeo mandat, cui plurimus anguis
Colla per atque humeros sinuosis flexibus errat:
Illi cura data est sensus mortalibus ægris
In Venerem hortari, fœdisque exurere flammis
Molle iecur: toto nulla est tam dira baratro
Pestis, & egregijs hominum magis obuia cœptis:
Innumeri cingunt comites, ignara quietis
Suspicio, venasque igni suffecta Cupido,
Cui Spes læta subit, flammæque alimenta ministrat.
Post hos tabescens macie, & vix oßibus hærens
It Dolor, haud illi proprius comes, omnibus vltrò
Addit se socium malesuadi pestibus orci:
Squallentes humeros, & membra exanguia palla
Marmorea tegit, atque aliena in veste superbit.
Fama est, cum fraudes dedignaretur iniquas,
Et versos hominum mores intacta Voluptas,

Ad superos terris nudam fugisse relictis,
Exosumque genus misero cessisse dolori;
Ille prius qui nunquam humiles attollere coràm
Audebat vultus, cæcaque in parte latebat
Nudus, inops, iam se spolijs hostilibus ornat
Spectandus chlamide in niuea, totumque per orbem
Euolat, atque oculos mentita in imagine fallit.
Nec mora, iamque animæ tenebrosa è sede rebelles
Erupere vna, & cœlo incubuere sereno
Protinus, ingenti fremitu, & stridentibus alis.
Sic caua praduris chalibum conflata metallis
Aequatura arces, turritaque mœnia terræ,
Machina, si postquam mixto cum sulphure nitrum
Excepit gremio, contrusoque obijce sepsit,
Hauriat admotam graueolenti è fomite flammam,
Dat crepitum, magnaque expulsa repente ruit vi
Saxea pila ingens, & stridula dissecat auras,
Arua tremunt, fracto cadere æthere sydera credas,
Ecce procul diro percussæ fulmine turres,
Tectaque celsa iacent, stat fumo, & puluere cœlum.
Interea Ligurum Ductor postquã alta quiescũt,
Velaque fœlices tendunt crepitantia venti,
Certus iter celerare, sinusque aperire latentes,
His dictis Regi socios commendat amico.
Inclyte Rex rerum decus, & tutela mearum,
Dum populos alios, vicinaque littora tento

Commu-

Communem hanc turrim, & comites tutare relictos,
Et Ducis interea pro me precor accipe curam:
Sponte tuos illi monitus, tua iussa capessent,
Te Regem, dominunque colent, nomenque Columbi
Solum aberit, tutas defendent hostibus Vrbes,
Littoraque, & vigili portus custode tenebunt.
Tu rerum ignaros solerti protege cura:
Me certe nunquam tanti meminisse pigebit
Officij, ingratumque tibi nulla arguet ætas.
Vix ea, cum subito Narilus: Dum vita manebit,
Fœdera, quæ tecum pepigi Dux magne manebunt,
Non si lapsa residat humus, non si æquora surgant,
Immotum solida quatient me mente ruinæ,
Solue metus omnes, rerum mihi cura tuarum
Semper erit, turrimque tegam, comitesque relictos,
Aeternunque tibi factis testabor amorem.
At modo te ventis ne regna occulta sequentem,
Ignotum penitus variarum ambage viarum
Fallat iter, pelagi quo non prudentior alter,
Quo te cunque feres, tecum hic meus ibit Albetes.
Hæc ait, & lectum ripis fluuialibus aurum,
Insuper Ausonio munus dat ferre Columbo,
Ille suos compellat, & hæc placido ore profatur.
Dum faciles spirant auræ, & maris vnda silescit,
Vicinas penetrare Vrbes, loca proxima Cubæ,
Fert animus, vos interea quam struximus arcem

Concordes colite o ſocij: Gonzalius armis,
Conſilioque ingens pacem, ac ſi dura feret ſors,
Bella reget Dux veſter; ab hoc ſit primus Amilcar.
His Ducibus Caribes, & ſi quos aduena claſsis
Huc procul externis ad prædam vexerit oris,
Pellite, vos opibus ſponte, auxilioque iuuabit
Rex Narilus: nec vana fides, iam fœdera ſanxit.
Hoc vnum precor, ah vetitis ne ſorte rapinis
Conſcelerate manus; non his fundamina Regni
Principijs iacienda noui, nec talia quondam
Biſſeni geſſere viri, cum legibus orbem
Fundarent: celebrate Deum, rituſque colendi
Numina, mutatis paulatim inducite templis:
Ipſe adero, & meritis ingentia præmia reddam,
Poſt reddet maiora Deus. ſic fatus ad altas
Tendit iter naues, ſequitur quem cætera pubes.
At iuſsi quamquam triſtes, quamq; humida fletu
Abſceſſu Ducis ora gerant, comitantur euntem
Vnanimes ſocij ad littus, quos prouidus Heros
Inter iter non pauca monet; teque optime primos
Gonzali, blandiſque affatur Amilcara dictis.
O ſocij, quorum in rebus mihi cognita duris
Sæpe fides & magna vſu experientia longo
Suaſit, vt huic curæ, quæcunque erit illa, regendæ
Præficerem; nunc tempus adeſt, quo maxima virtus
Veſtra per ignotas ſpargat ſua lumina gentes.
Principio

Principio instabilis longe præsciscere sensus
Sit curæ vobis populi: variatur in horas,
Vt pelagi facies, dubium, ac mutabile vulgus:
Adde quod hic rerum summas moderatur habenas
Fœmina; diuisi circumstant vndique reges;
Forsitan aut rerum nouitas, suspectaue verax
Nostra Fides illos tacita inflammauerit ira:
Dissimulate metum interea, belloque parati
Viuite concordes animis, pacemque fouete:
Quod si fœdifragæ vos iusta in prælia gentes
Forte trahent, armisque petent, insistite contrà;
Hanc primum seruate arcem, spes omnis in illa est:
Bellaque dum in longum trahitis, dimittite certum,
Qui subito nostras hæc per mare portet ad aures:
Auxilio præsens adero, dabit India pœnas,
Et magno pacem hanc optabit forsitan emptam.
At si nulla dies sanctum inuiolabile fœdus
Fregerit, vt reor, atque vtinam Deus orsa secundet;
Mollia ne soluat se segnis in ocia miles,
Procurate Duces: quot iam blanda ocia gentes
Exitio strauere graui, regnisque beatis
Extremæ steterunt caussæ, cur victa perirent
Funditus exæquata solo? post ocia prædæ
Cæcus amor, Venerisque subit; ne pectora pestis
Heu premat hæc, dulcique irrepat in ossa veneno;
Ergo omni studio gentem exercete quietam.

Interea

Intera vobis Narili, procerumque benignos
Conciliate animos, paulatim ritibus vltrò
Assuescent nostris, melioraque sacra capessent:
Auctor aget Deus, atque sui inspirabit amorem.
Nam prius excelsis ardens in montibus ignis,
Quam Veri longum lateat, nec se ipsa palam lux
In cœlum denso tenebrarum è carcere tollat,
Hæc, & plura dabat socijs præcepta Columbus.
Talis iners senio durisque laboribus æger,
Cum fragilem nato committit nauita cymbam,
Multa docet pelagi insidias: si subdola rident
Cærula, & æquatas somnus piger occupat vndas,
Quid faciat: quid mox, si contrahet horrida cœlum
Tempestas, nigrisque frement freta fracta procellis:
Quid varius solis, quid lunæ nunciet orbis,
Ille tacet, monitusque locat sub mente paternos.
Et iam dira phalanx stigijs emissa cauernis,
Quo classem pelagi spumantibus obruat vndis,
Ingentes excire parat placido æquore fluctus.
Principio densæ solem inuoluere tenebræ,
Quas grauido non terra sinu, non pontus in altum
Expulit, at nigris Erebi deduxit ab antris
Noctipotens legio, cœloque immisit aperto.
Nec mora, consequitur picea caligine nimbus
Secum hiemem, ventosque ferens: illi impete vasto
Aequora diripiunt, naues, quæ sorte paratæ

Ponti-

Pontibus expoſitis ſtabant, reuoluta per altum
Vnda vado refluente rapit, rurſusque reſurgens,
Ecce ſinum ex longo trahit, atque ad littora maior
Monte ruit, nauimque nigris illidit arenis,
Credita quæ Ribio: cœlum intonat, ictaque tellus
Horrendum ingemuit, mediamque in fragmina littus
Diuidit, illa viros cæcis exponit in vndis,
Quos fruſtra terræ adnantes vis incita venti
Impedit, illiſique relabens æquoris æſtus.
At quas Pinzonus regit & ſenioris Herilli
Dextera, crudelis vada per ſpumantia turbo
Raptat agens: fruſtra trepidi ſuccurrere nautæ,
Et lheti vitare vias, omnem arbiter Orci;
Succeſſum negat. Ergo vndis furialibus actæ
Dant peſti latus, & laxis compagibus imbrem
Vndique lethalem accipiunt: modo in aſtra feruntur
Gurgite curuato, modo tartara in ima dehiſcunt
Præcipites, fracto ceciderunt carbaſa malo,
Et clauos nigræ ſecum abſtulit impetus vndæ;
Creſcit aquæ furor, & ſcelerata inſania venti.
Tum Ductor caſu mentem percul ſus acerbo
Ingentes cumulare preces, ſuperoſque vocare
Auxilio; Siquid gentis te cura remordet
Chriſte tuæ, fer opem, & ſocios, claſſemq; benignus
Reſpice, namque potes, præſentique eripe lheto,
Tantum effatus, & ætheria demiſſus ab arce

Alatus

Alatus iuuenis, classem cui cura tueri,
Venerat imperio summi Patris; ilicet omnis
Sæua cohors Erebi cæcis effusa tenebris
Intremuit: neque enim minitantem, & dura ferentē
Iussa pati, aut notis obsistere viribus ausi:
Mox paribus nitens hæc nuncius edidit alis.
Quis furor hic? quæ tanta repens audacia surgit
Bis victum, genus & vanas ardetis in iras?
Nec dum etiam vestri sat nota potentia Regis;
Ite nigras barathri in sedes: non æquora vobis
Adscripsit Deus, aut habitandas aeris oras,
Ite datas, ite in tenebras. Nec plura, morantes
Desuper vrget agens, vibrataque increpat hasta,
Olli abeunt, cœlumque leuant: tum protinus ingens
Ventorum posuit fragor, ac tumida vnda resedit,
Et iam molle salum Zephiri leuis innatat aura.
Obstupuere animis Indi. Tunc sydera Ductor
Aspectans, tendensque manus. Tibi maxime ponti
Rector, ait, Christe omnipotens, nunc debita rursus
Nostra salus: tu nos tot per maria aspera tutos
Aduehis huc, placidaque facis tellure potiri;
Tu modo præsenti seruas a funere classem:
Perge precor, nostrosque iuues vbicunqe labores,
Terrarum, pelagique potens, atque ætheris author.
Hæc ait, & lachrimis oculos subfundit obortis,
Amissosque animo comites miseratur amico.
Con-

Continuo Canoas Indi insiluere cauatas,
Auxilioq; volant; classisque in tuta reducunt,
Fragmina, relliquias pelagi, clauosque, rudentesque,
Instabilique legunt fluitantia marmore vela.
At Ductor quã speret opẽ, qua nam arte carinas
Iam laceras iterum ædificet, sub pectore voluit
Tristis, & ardenti curarum fluctuat vnda.
Ipse viam ostendit Narilus: prope littora surgit
Ardua silua ingens, montemque, & frondea late
Arua tenet; hanc immisso prosternere ferro
Edocet, inde legi reparandæ accommoda classi
Robora. iam sumptis exercitus omnis in armis
Consilium exequitur Regis, cœloque minantes
Obtruncant Mamyos, non se magis altera dulces
Induit in fructus arbor, mentitaque morum
Guaiaba, præcipitemq; dedit Guanabana ruinam,
Non illam pressos terræ curuantia ramos
Poma niuis grauida, squammisque æqualibus apta,
Non virides iuuere comæ: cadit & bona bello
Xagua, pugnantum fixis hæsura medullis,
Dædala si manus in longas deduxerit hastas:
Iam labem traxit Cocyus, nascentibus idem
Si folijs, natisque decor sit fœtibus idem,
Palma erat: & largas gratæ potantibus vmbræ
Euersas altis imponunt curribus Hobos.
Te quoque dura manus terræ deturbat Huyace

Aeternis formosa comis, virtutibus ingens
Sancta arbos, decus inuenti, & noua gloria Mundi;
Nescia quantum olim auxilij, certæque salutis
Ferre paras ægro venturis pestibus Orbi:
Cum delapsa lues corrupto ex æthere, primum
Gallorum per bella, Italas irrumpet in Vrbes,
Nomen & à gente accipiet, mox crescet eundo,
Auctaque per populos caput altius efferet omnes.
Et sterilis pinus, & glandibus vtilis ilex
Eruta supremum ingemuit: procul intonat æquor,
Frondiferasque domos pauidæ liquere volucres.
Postquam vulneribus crebris euicta resedit
Sylua solo, plaustrisque inuecta gementibus omnis
Materies tandem ad littus, tunc cura nouandæ
Claßis Amaracino Liguri datur: ille quietis
Nescius vrget opus, noctemque laboribus addit,
Et laxas mira arte trabes, lacerasque retexit
Compages laterum, cuneisque adstringit ahenis.
Atque ea dum properāt; digreßu mœsta Columbi
Anacaona dolet, pelagumque insurgere rursus
Vellet, & inuisas absumi fulmine naues;
Et penitus patriæ reges exosa Quiqueiæ
Se propriam huic dicat, & tædis adiungier ardet:
Illa quidem à caro numquam sitientia vultu
Lumina declinat, nec quenquam ex agmine tanto
Magnanimum præter Ligurem videt; illius omnes
Suspen-

Suspensa bibit aure sonos, illum arma gerentem,
Depositisque armis vnum miratur, in vnum
Vsque inhians oculos iucundo pascit amore.
Ast vbi nox terras nigris amplectitur vmbris,
Aut sibi de caro tantum Duce somnia quærit,
Aut longam in lachrimas trahit, & suspiria noctem.
Talibus ardentem curis, animoq; furentem
Inflammat magis Asmodeus, stimulisque fatigat:
Magna parat; notũ quid amans, quid fœmina posit.
Ergo per noctem dilecti nuntia vultus
In somnis miseræ simulacra immittit amanti,
Undantemq; animum exagitat; trahit illa furorem
Ossa per, & venas, cæcoq; in pectore gliscens
Non iam se capit ignis; hiat vesana mali vis,
Perq; oculos fluit in lachrimas, mox somnia mente
Dum repetit, vanaq; animum dulcedine pascit,
Talia secum ardens. Vtinam me nocte perenni
Vinciat alta quies: vitæ, non mortis imago
Illa futura mihi, somnus si talia semper
Visa feret, mecumq; aderit mea vita Columbus.
Quid loquor? instabili quid in hospite, cuius, vt ipse,
Errat amor, mentem defigis regia Virgo?
Scilicet is; patriæ quem non aspectus, & ægri
Nec prece, nec lachrimis forsan tenuere parentes,
Externa ne sede lares mutaret auitos,
Nauifragumq; fretum, & pelagi truculenta subiret;

Scilicet is molli ſenſus ſubmittet amori?
Illum ego crediderim, potuit qui talia, cautes
Duritie, tumidique vndas euincere ponti:
At non hæc Dux magne oculi, moreſque dedere
Signa tui, ſæuam nec pulchro in corpore mentem
Credibile eſt poſuiſſe Deos: quod ſi aſpera ferro
Corda geres; blandæq; preces, lachrimoſaq; flectent
Verba reluctantem: nec certe ego digna repelli:
Ten' igitur ſubiecta tibi Cypanga videbit
Tendèntem regina manus, gemituſque cientem
Fœmineos? quam non promiſſa ingentia Regum,
Non humiles flexere preces, non dona procorum,
Coniugio tantos vt dignarere maritos;
Nunc liguri te ſponte offers, alienaque lecti
Vincla ſubire paras? quid ſi te ſpernat, & ægram
Deſerat alta petens manſueſcere neſcius hoſpes,
Et tua dicta idem ferat, & ſua carbaſa ventus?
Tunc numquam tales tetigiſſe optabis amores
Nequicquam, & ſeris aſſurges vana querelis.
Cur ego me triſti augurio, cur omine læuo
Proſequor? haud talẽ (neq; enim nox neſcia veri eſt)
Somnia promittunt: ignoti tædia ponti
Scilicet, erroreſq; vagos, alienaque regna
Præponat proprio imperio, & dotalibus Indis:
Ille meas potius lachrimas, voceſque benignus
Audiet, & mecum hic concordes exiget annos

Tunc Duce ſub tanto noſtri ſe extendere fines
Imperij ſupra Cubam, ſuper vltima longe
Littora Iamaicæ aſpiciam, fruſtraq; feroces
Cannibali nigro fœdabunt tela veneno.
Ipſa humiles inter populos, genteſque ſubactas
Septa armis, ſolioque alte ſubnixa ſuperbo
Et colar, & fœlix mirando coniuge dicar:
Quod ſi forte alias claſſem conuertet ad oras,
Per freta longa ſequar, caſus quicunque manebunt,
Semper erit caro comes Anacaona Columbo.
Pone metus, accinge operi, flammaſque fatere
Ipſa tuas; equidem huc tot vaſta per æquora vectam
Crediderim Cemijs claſſem veniſſe ſecundis.
Sic ait, atque animum, fœlicibus ebria curis
Speque tumens, placito permittere certa furori,
Vt faciles aditus, & mollia nacta loquendi eſt
Tempora, nunc blandis Ductorem affatibus ambit;
At ſimul vt caro defixit lumina vultu,
Admirans ſilet, obtutuque immobilis hæret
Incipit, at fauces vox interrupta relinquit,
Inuitamq; premunt lachrimæ, & ſuſpiria linguam:
Nunc venti infidi furias, quos æquore fluctus
Excierit, quanto claßis demiſſa periclo
Commemorat, tum ne dubio ſe credere ponto,
Ne velit ignotæ caput vltro opponere morti,
Hortatur, miſcetque preces, lachrimiſque fatigat

Cunctan-

Cunctantem, & varijs assultibus irrita tentat;
Mox sic canentem dictis affatur Inaspim,
Qui tenero magnæ custos infantis ab æuo,
Reginæ multo ante alios dilectus amore.
O mihi iam longo perspecte Inaspis ab vsu,
Aetatis qui lora manu fluitantia primæ
Rexisti, cura amplexus me pœne paterna;
Dum thalamum magni, quos hæc habet Insula, reges
Certatim petiere meum, tu semper operti
Conscius, interpresq́ animi, rectorq́ fuisti,
Numquam, vt scis, equidem; seu sic fortuna ferebat,
Seu vis alta Deum, qui regna hæc nostra tuentur,
Regum animus, quibus est, pacesque, & prælia curæ;
Numquam equidẽ mentẽ his potui submittere tædis,
Quin tanti me propositi laudare tenacem
Sæpe soles: nunc sollicitam cura altior vrget,
Quam noctis turbata quies, somnusq́ per vmbras
Ingeminant: hæc verba Ducis, vultumq́ Columbi,
Et mores animo referunt; inuita fatebor,
Ni tamen ipsa meos impellunt numina sensus,
Fixus hic insedit menti: sit dignus amari
Ille licet; nam cui tantum decus enitet ore?
Nam cui maior inest iuuenili in pectore virtus;
Ipsa tamen Cemijs obstare volentibus ausa
Non semel ardentes tentaui extinguere flammas:
Hoc magis increuere, imisque hæsere medullis,

Nunc

Nunc timeo, mea ne ſuperos auerſa voluntas,
In furias, rabiemq́; trahat, quibus inſuper æquum
Reddere me grates, & dona offerre fuiſſet,
Vxorem tanto quod me legere marito;
Qui ſocijs, & claſſe potens terreſtria ſecum
Fulmina habet, quibus igne tonet, victorq́; Quiqueiā,
Iamaicamq́; omnem ſub iura Cypangia mittat;
Ergo ne noſtris nunc ſoluere tentet ab oris,
Sum verbis aggreſſa Ducem; nihil ille moueri,
Seque parare viæ: quod ſi cœpta effera firmet
Exitus, ecquid erit miſeræ mihi, ſolus hic omnes,
Dum loquor, excuſsit timor ægro e pectore ſenſus,
Faucibus & vox fracta hæret: tu, cuius & annis,
Aſſuetæq; malis æquum eſt me fidere menti,
Quam potes, affer opem: flammam non ſponte recepi,
Quæ nunc aucta mora poſſeſſo in pectore regnat.
Quod ſi hæc mēs Cemio eſt immota, nec obſtat Hayti
Gloria, quæ magnis ſe attollet in æthera rebus,
Ipſe viam inueniet. Nec plura effata quieuit,
Totus & in vultu patuit dolor; atque vbi paulum
Conticuit, contra ſic eſt exorſus Inaſpis.
  Quod te cara mihi, atque eadem Regina volētem
Exhibeas, penituſq́; animi interiora recludas,
Iure facis: noſtro totum hoc debetur amori,
Quo te naſcentem excepi, qui creuit in annos,
Auctaq́; cui, quantum tibi roboris, addidit ætas;
Non

Non ego, thesauri quamuis prædiues auiti,
Imperijque potens sibi Guarionexius vltro
Te iungi tædis properet, omnesque Quiqueiæ
Certatim tua magna petant connubia Reges;
Tantorum quemquam è numero legisse procorum
Te thalami comitem optaui: tua forma, Cemumque
Nobilitas de gente, Cemis tua proxima virtus,
(Quam partem, cum sis mea sola, & maxima cura,
Iure meæ iuuat interdum me dicere curæ)
Longe alios meruere viros: hic, cuius & oris
Maiestas, visque alta animi non semine nostro
Ostendere satum, te dignior omnibus vnus.
Atque vtinam Diui spirent in vota secundi,
Quos ego te primum precibus, donisque per aras
Sollicitare velim: nihil ò regina volenti
Difficile, inuictumque Deo, qui sæpe labores,
Et curas hominum euentu frustratur inani,
Vt superum memores votis æterna fatigent
Numina, diffidantque sibi: nec fidere tantum
Fas precibus, bonus optatis dum defluat alto
Finis, vt interea penitus sedeamus inertes.
Tu Cemios per templa voca, mihi sit labor omnes
Explorare aditus, omnemque impendere curam
Vt Ducis Ausonij mentem, ac corda aspera frangā.
Sic ait, ardentemq; animum per plurima voluit.
Ergo votiuas indicit sacra per aras,

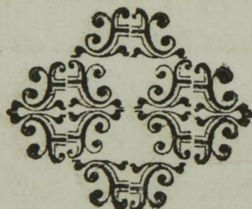
Cinctaque virginea comitum regina caterua
Ad numerũ canit, inq; orbem pede præpete pernix
Pellit humum, læto sociæ clamore sequuntur
Crura coloratis incinctæ & brachia conchis.
Primus it agmen agens picto Boitius ore
Horrendus, lateri pendent cui tympana læuo;
Ille manu Cemium sublimi in sede videndum
Collocat, hinc aræ cerealia liba per artem
Secta, rosasque offert, templo quæ mystica matres
Munera textilibus secum aduexere canistris.
Tunc genibus super incumbens regina reflexis,
Non audituros vocat in vota irrita Cemos.
Sancte ferum semel ò sublimi tange flagello,
Marmoreosque animos, & ahenea pectora rumpe.
Interea formas sese mutauit in omnes,
Inque preces omnes senior descendit Inastis,
Molliat vt sæuas Ducis intractabilis aures,
Ille iter excusat, caussasque adiungit eundi,
Scilicet hoc mentem, regisque haud mollia iussa
Edocet esse sui, quæque hos portarat in vsus
Ludicra dona dari populo iubet. ilicet olli
Candescens vitrum, & pellucidulam crystallum
Conflatam in miras diuersa ex arte figuras
Accipiunt, versantq; manu, nec imagine pascunt
Quantum oculos fragilis candenti in luce metalli
Dum proprios speculi mirantur in æquore vultus

Vitraque inoffensos transmittunt splendida visus.
At postquam cura insomni aßiduoq; labore
Instaurata ingens stetit alto littore classis,
Lentaque deductæ texerunt marmora naues,
Certus inire viam ac lustrata relinquere regna
Christophorus, classem conscendi, & castra moueri
Imperat, innumeras frustra Anacaona morandi
(Ingenium timidæ furor inspirabat amanti)
Innectit caussas, luctusq; incendit amaros
Nequicquam, nullis animum quippe ille mouetur
Vocibus, & lacrimas auersa respuit aure.
Tùm vero fœdata genas, & pectora virgo
Scissa manu, fletuq; oculos accensa tumentes
Ibis, ait, nec te quicquam Anacaona mouebit?
Ibis, & immiti morituram funere linques
Crudelis? quo tendis? & extera littora quæris?
Quin etiam dum sæuit hyems, turbata procellis
Per maria ire paras, quid si deserta ferarum
Saxaque Cannibalum fugeres? tua regna relinquis
Meque fugis, saltem ah, si te fastidia nostri
Tanta tenent, spatium precor, exiguamque furenti
Da requiem, dum speratos perferre dolores
Fortius ediscam, non, tu cum nostra subires
Littora, & ignotos intrares aduena portus,
Bella tuli, & prima vetui considere terra,
At si nulla tuæ tangit te cura salutis,

Firmaque

Firmaque adhuc animo ſententia perſtat eundi,
Me quoque fer tecum, & ſpumoſas tolle per vndas,
Hoc precor, exiguum hoc munus moritura repoſco.
Talibus orantem, lacrimis immobilis Heros
Multa dolens, ægramq; animi ſolatus amantem,
Deſerit. At poſtquam facientem vela Columbum
Illa videt, certumque abitus, correpta dolore
Exanimis cadit, atque oculos nox plurima preſsit
Excipiunt famulæ, manibuſque in tecta reportant
Regia, pallentem, ac gelido ſudore fluentem,
Et tacitos imo quæſtus ſub corde cientem.

FINIS LIBRI SECVNDI.



KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZHILFE
WIEN